

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

SÖNDAGEN DEN 1 DECEMBER 1918.

HUFVUDREDAKTOR:
ERNST HÖGMAN.RED.-SEKRETERARE:
ELISABETH KREY-LANGE.

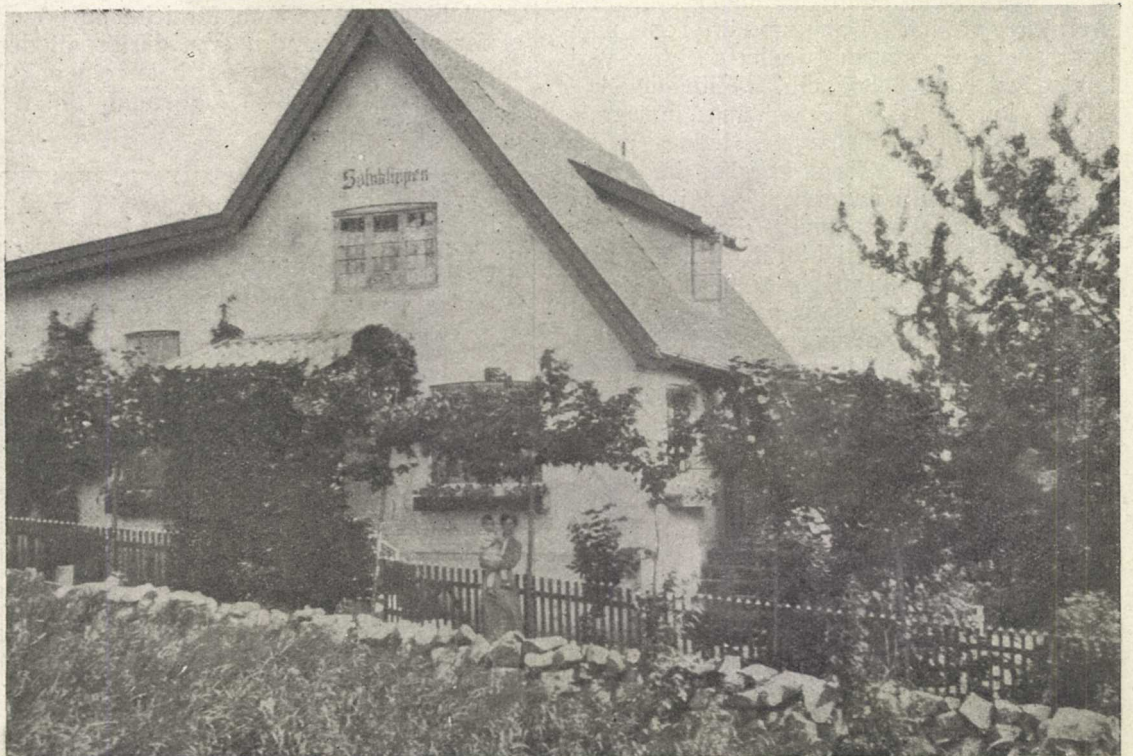
Fil. Dr. Valfrid Palmgren Munch-Petersen med sina två söner.

TANK ER EN KUST I LÅNGA MJUKA linjer, som här och hvar brytas af sönder-splittrade klippartier, en kust mot den blå Ostern, med små fisklägen som för det mesta krupit under en brant backe mot land och som mot hafvet sträcka ett par långa tentakler — hamnen, där fiskebåtarna liggå. Bindningsverkshusen äro målade i lingoerödt med svarta, tjärglänsande bjälkar eller stå kalkhvita med halmtak midt i en frodig trädgårdstappa. Den lilla plats det här gäller är ett kärt tillhåll för målare af alla valörer och skolor, det är den lilla byn Melsted på Bornholm och icke långt därifrån i Villa Sölvklippen bor på somrarna en gammal bekant till Idun, numera universitetslektor i Köpenhamn, "den första kvinnan vid Frue Plads", fil. doktor Valfrid Palmgren eller fru Munch-Petersen i det borgerliga lifvet. Docenten Jon Munch-Petersen, hennes man, är nämligen af en gammal bornholmsläkt och håller styft på, att hans familj skall lära sig förstå och älska hans barnsdoms och ungdoms ö, lika högt som han själf gör det.

Hos vår svenska universitetslektor i Danmark.

Det är en sådan där solig och blåsig sommardag, som det gärna vill bli många af på Bornholm och fru Munch-Petersen är djupt inbegripen i en af sina favoritsysselsättningar under ferierna — att tumla om på en gräsmatta med lille Finn och geten Mette, den senare en viktig medlem af familjen, då den svenska husjungfrun diskret närmar sig och säger i en teaterhviskning, att det är en herre i trädgården, som vill tala med frun. Just i detta ögonblick kan icke ens världens gästfriaste människa, ty det är faktiskt doktor Valfrid Palmgren, undertrycka en from önskan, att det inte vore så lätt och lockande för främlingar att hitta till Bornholm, men då hon står ansikte mot ansikte med den besökande, ler hon på sitt soligaste sätt. Ty det är en uppsala-professor med ett europeiskt berömdt namn och icke namnet, men så mycket mera, att profsorn är svensk, kommer den utprägladt patriotiska lilla frun att ta emot honom med öppna armar. Och då samtalet naturligtvis faller på hennes lektorat och nästa termins föreläsningar, förklarar den store mannen att han väl skulle behöfva gå på den kursen själf. Ty den skall handla om den svenska samhällsordningens ordförråd.

Denna rubrik kan icke utan vidare förstås, icke ens af en professor af facket. Dess innebörd belyses bäst genom exempel. Många danskar lefva hela sitt lif i den tron, att Sverige är ett enväldigt styrdt rike och detta af det enkla skälet, att de så ofta i sin press möta uttrycket "Kunglig Majestät" om svenska förhållanden. Hvad som döljer sig bakom detta i våra dagar något ålderdomliga uttryck, bryr sig den tidningsläsande allmänheten icke om att söka utforska. Den slöja af mysticism, som sålunda hvilat öfver de svenska officiella handlingarnas terminologi, vill doktor Palmgren försöka skingra. En annan sida af saken är de till ljud och utseende så lika tillar, som förekomma i de

Villa Sölvklippen å Bornholm.

Kapellmästaren och hans kapell.

Ett infägg i en religionsdebatt. Af Fil. Dr Knut Barr.

bägge närbesläktade språken. Det danska Jegermester är en mycket fin titel, som bäres af flera högadliga individer med dubbelnamn eller mera, men den har ingen praktisk betydelse. Vårt hederliga jägmästare har den intet som helst samband med, det motsvaras som bekant af Skovrider. Allt detta och mycket mera förklarade doktor Valfrid Palmgren för sin celebra gäst den där sommardagen. Nu är hon som bäst midt uppe i sina mycket besökta och uppskattade föreläsningar i ämnet med den gåfulla titeln.

Men ingen af hennes beundrande auditorium vid universitetet i Köpenhamn, där hon har förvärfvat sig en utomordentligt solid ställning, både på grund af sina kunskaper och sin stora personliga älskvardhet, kan ha en aning om hur förtjusande den lärda lektorn ter sig i sitt hem med sin man och sina två små gossar. Hon är en arbetsmyra som få och på vintern har hon nätt och jämt tid att hämta andan i det af andlig lifaktighet sjudande Köpenhamn, men på sommaren, i den relativa stillheten på Bornholm tar hon skadan igen.

Då Valfrid Palmgren lämnade sina förtroendeuppdrag i Stockholm som stadsfullmäktig och som initiativtagare och ordnare af Stockholms barn- och ungdomsbibliotek och sin befattning vid K. Biblioteket för att bosätta sig i Köpenhamn, var det många som sörjde öfver att en så dugande förmåga skulle gå ur landet. Men hvad har hon icke gjort för sitt fosterland i Danmark! Hur varm vän af Sverige är hon icke, och numera, sedan hon genomlevat krigsåren på något närmare håll än vi, hvilken varm frendsvän. Den danska hetsen mot tyskarna, som särskildt i intellektuella kretsar tagit sig starka och obehärskade uttryck har drivit henne, som förr såg sitt lands räddning i ett starkt försvar, att bekänna sig till tron på freden, som den enda räddningen ur världsbranden. Hon tror på den för sin egen och för sina söners skull, varmt och innerligt som hon själf är.

Det kanske borde erinras om, hur Valfrid Palmgren kommit att inneha denna förtroendepost vid Köpenhamns universitet, som hon bekläder med så mycken heder. Professor Dahlerup har därstädes under en följd af år gifvit kurser i svenska för studenterna, och han associerade doktor Palmgren med sig för att få in ett större och mera värdefullt kvantum af det svenska språket. Dahlerup är som man torde veta en gammal entusiast för vårt land. Det var fullständigt oaflydnade, frivilliga kurser vid Köpenhamns universitet, som doktor Palmgren ledde under någon tid, men den framgång hon hade och bestämmelsen, att undervisningen i svenska skulle fördjupas i Danmark, gjorde att frågan om ett personligt lektorat för henne blef aktuell. Denna fråga måste afgöras i riksdagen. Det är en formell sak och någon debatt förekom naturligt nog icke, endast ett tacksamhetsuttalande till den svenska fil. doktorn, att hon ville åta sig saken. Våren 1918 kom alltså den officiella utnämningen, "den första kvinnan vid Frueplads", denna akademiskt kringgårdade institution, blef en svenska. Vi kunna vara glada åt att hon var en så representativ och älskvärd personlighet som Valfrid Palmgren Munch-Petersen.

ETH. K.

DET FINNS INGENTING, SOM HÄNDER och sker på den här planeten, som inte ger oss anledning att komma in på de s. k. högsta frågorna. "Hvarje fråga, som vi genomtänka till slutet, leder till det öfverjordiska", börjar Rathenau sin bok "Själens krafter". Han är ingalunda den förste, som formulerat denna sanning.

Men det är inte alla, som göra sig besvär med att försöka genomtänka en fråga till slutet. Det förefaller tvärtom, som det skulle vara ganska vanligt, att folk rygger tillbaka för att syssla med hvad som hör samman med religion eller allvarlig lifsåskådning öfver hufvud.

Det kan se ut, som om man funne allting, som kallas religion, göra intrång på sin berättigade lifsglädje.

Man kan inte se något ondt i att göra sitt bästa för att finna världen skön och lifvet behagligt. Man vill njuta och ha goda dagar emellan arbetsdagarna, så vidt möjligt är, och man finner det alldeles i sin ordning att få vara i fred för allvarliga kraf, som tyckas en tråkiga, när man sköter sin plikt utan anmärkning från någon och utan några styng från det egna samvetet.

Då och då måste man ju deltaga i någon religionsutöfning, och är den ortodox eller s. k. fri, så finner man bara sin uppfattning bestyrkt om att religionen gör ett nedstämmande, ett tråkigt intryck. Det är inte alls roligt att höra, att jorden är en jämmerdal och att det enda hopp vi ha är att lita till ett bättre lif hädanefter, om vi ha förtjänt ett sådant. Och för att förljuna det måste man, så predika religionsförkunne, egentligen gå med libjudarmin på den här planeten.

Men det finns olika slags religionsförkunne. Alla äro icke världsöraktare. Den gamle grekiske tänkaren Plotinos kallar visserligen liksom sin föregångne Plato denna världen för en skuggbild af idévärlden, men, säger han, vår jord bär öfverallt vittnesbörd om den gudomliga skönheten och godheten. Världsörakt kallar han gudlös; den som älskar det gudomliga väsendet, måste också älska naturen, som är dess barn.

Visst är, säger han, denna "världen" ofullkomlig, eftersom den endast är en svag afbild, men världen i dess helhet, världsalltet, äger fullkomlighet. Man får icke se på en del för sig och klandra den, därför att den icke är fullkomlig som det hela, om också hvarje del måste kallas fullkomlig från det helas synpunkt.

Interiör från Villa Sölvklippen.

För att bevisa världens förträfflighet jämför Plotinos den med ett konstverk. Skuggorna i en tafla måste finnas för att de ljusa partierna skola komma till sin rätt. Det är totalverkan, som skall bedömas.

Han ser på lifvet som på ett brokigt skådespel. Mord, krig och eröfringar äro, säger han, blott att betrakta som scenförändringar. Om den vise deltar och måste delta i sådana uppträden, vet han, att han råkat in i en barnlek och lämnat sin egentliga roll. Men han måste leken följa. Mångfalden är nödvändig för världens skönhet liksom de olika tonerna i en musikalisk harmoni, och äfven disharmonien gör ju sin goda effekt, anbragt på rätt ställe.

Plotinos talar om, hur de flesta människor glömma sig kvar i den s. k. världsligheten utan att söka något högre. De betrakta njutningen som det goda, smärtan som det onda. De likna tunga fåglar, säger han, som nedtyngda af mullen icke kunna lyfta sig öfver jorden, oaktadt de äro utrustade med vingar. Endast de människor, som af naturen äro älskare och till sitt väsen filosofer, kunna, menar han, frigöra sig från denna världens stoft och höja sig mot idévärlden och det gudomliga.

Men det hjälper oss inte att lyssna på Plotinos eller andra optimistiska tänkare före och efter honom. Det kommer en dag, då vi icke längre kunna ha det bra, hur mycket vi än ha sträfvat att ställa till det bästa för oss. Död och sorg infinna sig. Olyckor drabba, lidanden af skilda slag komma och äro endast alltför påtagliga. Vi finna icke i denna världen någon skön eller varaktig stad. Vi vägra då att tro på att vår usla jord är det enda fillhållet för levande varelser.

Men vårt förnuft har också svårt att lita på dogmerna om lifvet efter detta, om ett sådant lif skall betyda ett evigt och oföränderligt lif, antingen en evig lycklig himmel eller ett evigt osaligt helvete. Det ena som det andra finna vi oförljant och orättvist som lön eller som straff för ett kort lif härnere.

Döden är dock viss, den måste drabba mig som alla. Ingen vet, när den kommer, den kan komma snart eller dröja länge, men jag kan inte undgå den.

De finnas, som inte tro på något annat lif än det nuvarande, och de bekänna ärligt denna sin tro. Jag behöver visst icke räkna dem till de lattsinnigaste. De föra ofta — för att inte säga oftast — ett det mest arbetsamma och pliktrogna lif. De finna rent af ett slags religiös fröst i arbetet och denna världens omsorger.

De bry sig inte om att grubbla öfver hvad de veta, att de ändå inte kunna fatta. De resonera väl också som så: sköter jag min plikt här, så kan det ju inte gå mig sämre än andra. De lämna evighetstankarna åsido, åtminstone påstå de så, och man kan inte säga, att de visa någon fruktan för döden.

Om dessa människor äro i majoritet eller minoritet inom mänskligheten för närvarande, är ju svårt att afgöra. Vi träffa väl icke så många direkta förnekare af ett lif efter detta, men rätt många ganska renodlade skeptiker, agnostiker.

Det påstås emellertid från alla håll, sär-

Tänk på Iduns insamling till spanska sjukans offer!

Iduns byrå och expedition,
Mästersamuelsgatan 45, Stockholm.

Redaktionen: kl. 10-4. Expeditionen: kl. 9-5.
Riks 1646, Allm. 9803. Riks 1646, Allm. 6147.
Red. Högman: kl. 11-1. Annonsskont.: kl. 9-5.
Riks 8660, Allm. 402. Riks 1646, Allm. 6147.

Iduns prenumerationspris:

Upplaga B, med julnummer:	Upplaga A, utan julnummer:	Uppl. C, praktuppl. med juln. r:
Helt år ..... Kr. 10:50	Helt år ..... Kr. 10:—	Helt år ..... Kr. 14:—
1:a halvfåret » 5:20	3 kvartal ... » 7:60	Halft år ..... » 7:25
2:a halvfåret » 5:80	Halft år ..... » 5:20	Kvartal ..... » 3:75
4:e kvartalet » 3:25	Kvartal ..... » 3:25	Månad ..... » 1:35

Iduns annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:

40 öre efter text.	Utländska annonser:
45 öre å textsida.	45 öre eft. text, 50 öre
20 % förhöjning för å textsida, 20 % förh.	för särsk. begärd plats.
särskildt begärd plats.	

skildt i de krigförande länderna, att en jordbäfnings som detta krig med alla de olika slags dödar och fasor, det fört med sig, gjort äfven skeptikern mer intresserad än förut af de religiösa problemen. I Tyskland t. ex. har man tillvaratagit stora samlingar af bref från soldater i fält, som bestyrka detta påstående.

De pinade människorna fråga sig: är det ändå inte någon högre mening med en sådan oerhörd olycka, som med detta världskrig drabbat mänskligheten? Ha ändå de rätt kanhända, som sagt, att kriget är en syndafloed, en Guds straffdom öfver människornas synder?

Och man funderar öfver, hur världen såg ut före detta krig. Man finner, att mänskligheten öfverallt sölade sig i njutningslystnad och brott, lefde i ett högmod, som måste gå till fall, ägnade sig åt en Mammonsdyrkan som aldrig förr.

En god Gud har ju, resonerar man, inte kunnat vilja kriget. Men människan har fått löpa linan ut så långt hon orkat i sin världsliga frälsdom under synden, och så måste hon också drivas långt på lidandets väg för att nå försoningen. Det är människans fria vilja, som låtit henne gå fram i sin ondska. Men den Nemesis, som alla religioner säger råda i världen, kräver vedergällning. Kriget beror på en enkel, obönhörlig lag om orsak och verkan.

Men lagen om att som man sår skall man skörda, den gamla österländska Karma-lagen, drabbar till synes slumpvis inte minst i kriget. Lika litet som det är afgjort, att den som segrar har rätten på sin sida, att näfrätt är moralisk rätt, lika litet synas dö-darna och lidandena drabba efter vederbörande individens förtjänst. Granaten krever bland rättfärdiga som orättfärdiga, den dödar den moraliskt mindrevärdige smärtfritt, och den lämnar den moraliskt högststående åt namnlösa kval på slagfält och la-sarett.

Hur är det möjligt att kunna tro på en rättvisa i världen? Förnuftet vägrar att erkänna en rättvis försyn, om det endast skall ta hänsyn till denna värld med dess tid och rum.

Men om vi kunna bortse från snäva tids- och rumsbegrepp, om vi åtminstone få räkna med långa tidrymder, — vi människor måste ju räkna med tid — kunna vi då inte tro på möjligheten af att en rättvisa har sin gång?

Så närmar man sig i sina funderingar allt mer och mer det för mänskligt förnuft olösliga problemet om evigheten.

Det blir oss en viss tröst att vi kunna bevisa för oss själfva, att detta problem är olösligt med vår nuvarande hjärnas hjälp. Vi kunna t. ex., som Kant visat, hvarken fatta rummet som utsträckt i det oändliga eller som ägande ett slut.

Vår hjärna räcker inte till. Men den kan dock ställa upp problemet, och det borde väl, tycka vi då, finnas en hjärna högre än vår nuvarande, som kan lösa denna gåta.

Då vill den, som känner med sig, att han måste tro på en förnuftig mening med lifvet, på en rättvisa och en utveckling mot ett mål, då vill han söka sin tillflykt till tron på indivi-

dens odödlighet, den personliga själens utveckling.

Fredsvännen tror trots allt på en blifvande ständigt fred äfven på denna jorden. Men de s. k. världskrigen bli bara väldigare och ohyggligare. Skulle ändå inte individen kunna slippa detta elände? Skall han inte kunna nå en bättre tillvaro?

Äfven om det skulle vara sant, att denna jorden en gång kan bli kvitt krigen, kan den ju fortsätta som en slags korrektionsanstalt genom de många andra lidanden och pröfningar, den bjuder på. Jordelivets mening kan ju helt enkelt vara att luttra oss för en bättre tillvaro. Hvarje människa får, som Tegnér sjöng, sluta frid med världen i sitt eget bröst. När hon det gjort, kan hon hoppas på att nå friden äfven utomkring sig.

Vi måste öppna vårt eget inre för Gud. Det är vår sak att ge Honom rum hos oss. Ty människan skaptes af Honom med fri vilja. Och till människan kommer Gud, som Tagore säger, icke som världens herre men som människans gäst. Och Han vänder, där Han icke blir mottagen.

De tyska breffven från fronterna, som jag nämnde om, äro gifvetvis betecknande för hvad som tänks i stilla stunder af krigaren, som ständigt får stå ansikte mot ansikte med döden. Allting sviktat på jorden. Soldaten måste rikta sina blickar mot högre rymder för att vinna en känsla af jämvikt, för att få någon förnimmelse af frid.

Krigaren bekänner gärna sin längtan till en bättre värld. Vanligen är han ju en ung man. Han känner sig ha så mycket utfördt eller upplefvadt. Han tvingas af sin känsla för rättvisa, af samvetsrösten i sitt inre, att tro på en fortsatt tillvaro efter den meningslösa krigardöden, en tillvaro, som för honom vidare mot ett mål och som försonar orättvisorna på ett eller annat sätt.

Hvad religionsriktning han än tillhör, möter han dogmen om det eviga lifvet, om människans själ som evig.

Men är själen evig, så ligger ju häri, att den måste ha icke blott en tillvaro efter detta lif utan också en tillvaro före detta. Får han tro på evigheten i den meningen, då får han med ens system i sitt förlitande på alltings rättvisa, den hoppfulla lifsåskådning som han inte kan släppa. Då tänker han sig, att han och alla andra nu lefva ett lif, som utgör straff eller lön för ett föregående lifs gestaltning, och att nästa lif skall i sin tur straffa eller belöna honom allteftersom han har handlat under det nu-

varande. Tron på lön och straff öfverensstämmer fullkomligt med vår ortodoxa religions läror, det är endast i punkterna om föregående lif och om det kommande lifets evighet och oföränderlighet, som återfödelse-teorien går sina egna vägar.

Själen lefver, det är endast kroppen som dör. Själen får en ny kropp, ett nytt verktyg, kanske i samma stund som det gamla redskapet förstöres. Människan föds åter, om till den här planeten eller till en annan, till det här solsystemet eller något af de andra otaliga, det kan ingen afgöra. Men det betyder mindre för krigarens religiösa och moraliska känslor. Hufvudsaken är att få tro på en mening med lifvet, på dess mål, på dess rättvisa från början till slut.

Man försonar sig med de orättvisor och lidanden, man måste upplefva. Man hoppas ju på att en gång få vara med om att vrida det vrånga rätt igen. Vi se för öfrigt ofta samma Nemesis i detta lif.

Att vi egentligen ingenting minnas af föregående lif, blir också helt naturligt. Med minne af preexistensen skulle vår uppfostran ta skada. Vi måste göra vårt bästa utan direkt vetskap om lönen eller straffet. Många ha ju dock sagt sig äga ett sådant minne, Pytagoras t. ex.

För den som nu nöjer sig med denna lösning af det ondas problem i världen men likväl fortsätter att tänka vidare, inställer sig ett nytt problem, lika svårt att komma till rätta med. Om vi äro till från en ofattbar evighet och i en ofattbar evighet, hvarifrån kom dock anledningen till allt, hvad vi måste kalla ondt? Om en god Gud har skapat allt lefvande, måste han ju ha gjort det för ett visst godt ändamål. Och hvarför har han då icke i sin allmakt kunnat skapa människan god från början? Eller hvarför skall hans skapade värld genomlöpa en mängd utvecklingsformer, där det finns så mycket af hvad vi måste kalla ondt och lidande?

Frågan tillhör äfven den de olösliga oändlighetsproblemen.

Men många svar ha försökts.

Vi ha, svarar den ene tänkaren, andra för-mögenheter än hjärnan och förnuftet. Andra och viktigare. Vi ha hjärtat och känslan, som hjälpa oss att tro. Människan är vilja och icke endast förnuft. Viljan är god från begynnelsen, och den skall så småningom dra förnuftet med sig under trons lydadt, försona tro och vetande, vilja och förstånd.

Människan är inte ond från början, säger en annan. Det finns ingen arfsynd, endast den synd, jag själf gjort och som jag själf också ödmjukt får försona med egna svaga krafter.

Föräldrarna inverka ej på sina barns själar. Man ärfver på sin höjd sin kropp. Men föräldrar få de barn de förtjänat och barn de föräldrar, som passa dem. En inverkan som gifvetvis är lika betydelsefull som direkt arf.

Men hvarifrån fick jag den onda möjligheten att synda? För att, svaras det, med hjälp af min egen fria vilja utveckla mig till en individ. "Det personliga är det högsta i historien". Låt oss ge oss till tåls, såska vi äfven här en gång lära oss se den gudomliga rättvisan och äfven förstå hvarför

Naturhistoriska museet i Göteborg. Anna Backlund foto.

IDUNS KOKBOK

är den bästa kokbok för det svenska hemmet.

AT

8:de upplagan nu utkommen.

ELISABETH ÖSTMAN.

Pris kr. 7: — inbunden.

Konstflifen

Förening för hemslöjd och Konsthandverk.

Försäljningslokaler: Gamla Högskolan - - - Göteborg.

Vår nya minister-

DET SVENSKA MINISTERHOTELLET I Paris mottar i dessa dagar sin nya härskarinna, grefvinna Marna Ehrensvärd. Ett ögonblick såg det ut som om den svenska regeringens representant i Frankrike icke skulle kunna utverka tillstånd för sin hustru att öfver England fara till Paris — ett bevis bland många på hur rigorös spärren mellan länderna så småningom blifvit under dessa år. Det var de engelska sjömännen som med den maktsfällning deras ombärlighet gifvit dem, sade nej. Icke att de hade något särskildt emot grefvinna Ehrensvärd, men de vilja öfver hufvud icke ha kvinnor och barn med i konvojerna öfver Nordsjön, med motivering att så många sjömän redan saft lifvet till för att rädda passagerare ur dessa kategorier. Grefvinnan, som tagit vägen om Köpenhamn för att besöka sina gamla föräldrar, kammarherre och kammarherrinnan Münter, fick dröja där flera veckor, till dess saken ordnats med de maktfullkomliga sjömännen, och passagen var så klar, som de tyska u-båtarna tilläto. I slutet af september afreste så grefvinna, följd på färden af sin 80-åriga fader, som med en förljusning, — helt visst större än dottrens — motsåg resans äfventyr.

Ett par dagar före afresan uppsökte jag med tanke på Idun det Münterska hemmet vid Bredgade. Grefvinnan Ehrensvärd tog emot i sitt forna flickrum, hvars väggar och hyllor nu voro fämligen tomma, beröfvade alla de prydnadsföremål och kuriosas, som hon samlat hufvudsakligen under de år hon tillsammans med sin far tillbragt i Japan och Kina.

Den svenska ministerposten i Paris var länge Sveriges viktigaste diplomatiska befattning, och till den knyts de mest ärorika minnena i vår diplomatiska historia. Den danskfödda dam, som nu med sitt ingifte i släkten Ehrensvärd får sitt namn och sin plats med i svenska legationens historia under den tid af oerhörda händelser, som stundar, motsvarar till sitt yttre och sitt sätt de djärfvaste lekmannaförväntningar på en ministerfru. En ställig dam med en fulländad gestalt, skapad för stora toaletter och vackra smycken, ett förnämnt och förfinadt ansikte, färdigt att sätta in som det är i en roman från denna diplomatiska värld, som den utomstående betraktar med så mycken misstro, intresse och vidskepelse. Grefvinnan Ehrensvärd har emellertid icke lefvat länge i den miljö hon nu tillhör. Hon infördes i densamma först för omkring ett år se-

Grefvinnan Marna Ehrensvärd.

dan, då hon som grefve Ehrensvärd's maka åtföljde honom till Bern, där han var svensk minister, innan han förflyttades till Paris. Men hennes lif, tillbragt dels på vidsträckt resor och dels som värdinna i det stora gästfria Münterska hemmet i Köpenhamn, har säkerligen i hög grad förberedt henne för den uppgift, som blifvit hennes.

Det första, som frapperar vid ett samtal med grefvinna Ehrensvärd är att hon talar svenska, visserligen med dansk accent men i alla fall en i det närmaste korrekt svenska, ungefär som furstliga damer, som varit några år i Sverige. Svenskarna i Paris komma säkert att tycka om hennes idiom, vi bli ju alltid rörda, när någon ur broderfolken hunnit så långt i behärskning af vårt språk att de undvika att säga de tusen sjöars land.

Grefvinnan var emellertid själf inte fullt nöjd med sina språkliga prestationer. — Ända tills jag var sjutton år, sade hon, talade jag endast skånska, vi voro då bosatta i Malmö. Sen dess har jag hunnit glömma mitt första språk, och sedan jag blifvit svenska, måste jag lära det på nytt.

— Vill ni — grefvinna är så nyss blifven svenska att man förs använda på europeiskt vis ett pronomen som tilltalsord — berätta något om ert lif i Bern?

— Ja, hvad ska jag tala om? Min uppgift i Bern under det år jag var bosatt där, var en helt annan än den, som väntar mig i Paris. I Bern fanns icke hvad man kan kalla en svensk koloni. Där var min uppgift att hjälpa till att uppehålla en ärlig neutralitet gent emot medlemmarna af den diplomatiska kåren, som inbördes voro fiender och

fru i Paris. =: =: =:

icke kunde mötas. Hvarje vecka hade vi mottagningar för båda parterna för sig, lika många för entente- som för centralmaktsdiplomaterna. Under den tid jag var i Bern, såg jag dessa fiender inte träffas förr än vid stationen, då jag reste.

— Är det svårt att vara neutral?

— Inte då man i alla länders representanter endast ser människor, som alla lidit och lida.

Ett svar, som visar att grefvinna lärt sig åtskilligt af hvad vi i dagligt tal mena med diplomati, eller förmågan att svara utan att svara.

— Deltog grefvinna något i det humanitära arbete som bedrifves i Schweiz?

— Ja, jag följde några gånger med fågen, som förde frigifna fångar öfver Schweiz tillbaka till hemlanden och var inne i alla fyra länderna: Italien, Frankrike, Tyskland och Österrike. Från denna verksamhet har jag många gripande minnen.

Nu gläder jag mig åt det arbete, som väntar mig i Paris. Där finns en stor svensk koloni, och den bör ju ha centrum och stöd i legationen. Jag hoppas man ska försona sig med att jag icke är svenska; grefvinna Gyldenstolpe var det ju heller inte och ändå så omtyckt. Det är inte så lätt att bli hennes efterträdarska.

Turneringen af det svar, som artigheten fordrar på denna replik, är lätt att finna. Det lider nämligen inte något tvifvel att Sveriges representant i Paris funnit sin rätta medhjälperka i kammarherre Münter's dotter: praktiskt duglig, världsuvan, politiskt intresserad och full af ambition att fylla sin ställnings plikter. Det speciellt danska inslaget hos henne är humor och en demokratisk frihet från later och hvad vi med ett oöfversättligt ord bruka kalla choser. En liten betecknande episod, berättad af ett tillfälligt vittne, må avsluta dessa rader. Grefvinnan Ehrensvärd promenerade en dag i höst på Östergade med en af sin mans släktingar, då en gammal droskkusk kom åkande med en usel hästkrake och ropade bakom henne: se opp, ert dyrbara lif är i fara! Grefvinnan vände sig skrämt om och det blef en muntert raljerande replikväxling mellan droskkussen och henne, medan den svenska släktingen, trots att han tillhör den demokratiska grenen af släkten, stod stum och slagen öfver denna för henne okända form af allas frihet, jämlikhet och broderskap på gatan.

ELIN WÄGNER.

den ene tycks ha hunnit längre än den andre. Det vi kalla det onda är kanske icke ondt inför denna rättvisa. Hvad vi kalla lidande heller icke. Det är endast det godas födslosmärta. Af ondt kommer godt. Per aspera ad astra.

Vår svenske Swedenborg — eller var det någon före honom? — har sökt komma till rätta med problemet i en vacker bild. Vi kunna tänka oss den allgode och allsmäktige Guden som en kapellmästare, en sådan naturligtvis, som har allsköns fullkomligheter samlade hos sig själf. Han vill se under sin faktpinne en så vidt möjligt lika fullkomlig kapellbesättning. Den kan icke skapas färdig af infet. Här ha vi en liknande inskränkning i allmakten hos världens Herre, som Tagore talat om. Kapellmästaren måste, fortsätter Swedenborg, laga så, att den som skall spela t. ex. violoncell ägnar sig åt denna sin specialitet med allvar och flit. Detta kostar vederbörande en

mängd arbete och möda, bekymmer och lidanden. På samma sätt få alla de öfriga instrumentens trakterare arbeta i sitt anletes svett för att utveckla sin färdighet. Hvar och en skall utbildas sin individualitet, så att han blir en värdig medlem af det fullkomliga kapellet. Det behöfver ju till sist inte bli någon egentlig rangskillnad mellan förste violinisten och trumslagaren. Alla skola vara så fullkomliga som tänkas kan. Och med detta kapell skall så anföraren kunna spela sin fullkomligaste musik.

Så får Gud för att få en värdig omgivning i sin himmel låta sin skapelse tränas i otaliga fillvarelsformer, innan den blir värdig att dväljas i hans närhet.

Eller en annan bild. Vi tänka oss det mest fullkomliga jordiska sällskap vi förmå, en samling af de främste representanterna för hvad vi kalla mänsklig odling. Ett sådant sällskap har ett samkväm, och alla trifvas gifvetvis utsökt i en så vald krets.

En ouppfostrad människa, en gulasch eller hvad jag nu i dessa kristider skall kalla det lumpnaste jag vet, kommer plötsligt in i detta sällskap och blir vittne till dess förfinade umgängesformer, åhör dess intelligenta samtal och skall delta i dess nöjen. Men se: han trifs inte alls! Han fattar inte det fina i umgängesformerna, han förstår inte en stafvelse af diskussionerna, finner inte det minsta nöje i de utsökta andliga idrotterna.

Han är inte färdig än för denna jordiska himmel, han måste lefva sitt lif tills vidare på ett lägre plan för att slipas och förfinas, innan han trifs i den utvalda kretsen, i kretsen af de färdiga.

Blir man då färdig? Att bli färdig skulle ju strida mot evighetens begrepp. Ja och nej. Evigheten är något, som vi alldeles icke kunna fatta, vi som äro bundna härnere vid tid och rum och andra begrepp, som icke existera inför evigheten.

Den omstridde landsfiskalen.

Skiss af ERHARD BÄCKSTRÖM.

GUMMAN BENGTSOON PÅ HALLSTAN skulle till stan och kräva ut hyrorna. Hon hade flera hus i stan och brukade resa in en gång i kvartalet. Gumman var mycket rik, så det var många, som väntade lifvet ur henne. Nu hade hon låtit kusken köra ner till stationen i god tid. Då biljetten var köpt, var det ännu en kvart kvar, innan tåget kom in. Hon slog sig ner och hvilade sin ålderstigna lekamen i inspektorens trädgård. Det var i början af juli. Då hördes det skrik och oväsen utifrån planen bakom stationshuset. Gumman hörde inte alltför väl, men hon urskilde en mansröst, som skrek:

— Gå ur tjänsten! Oförskämda slyna! Jag ska lära dig, att gå ur tjänsten! — och dessemellan hörde hon en kvinna skrika.

Gumman Bengtsson måste fram och titta. Det var skolläraren, som bodde strax intill gumman. Han höll ännu som bäst på att sparka efter sin hushållerska, men en af stationskarlarna hade just fått fatt i honom och afvärjde vidare dumheter. Han hade redan både slagit henne med knytnävarna och sparkat henne. Gumman Bengtsson satte nu fart och for också fram till skolläraren och grep honom i armen.

— Är han tokig, skollärarn, sade hon. Mänskan har väl rätt att gå ur tjänsten, när han är dum!

Hushållerskan hade varit i tjänst hos skolläraren i öfver tre månader. Hon var en både snygg och älskvärd människa och tog sig riktigt bra ut, där hon stod, om nu också kinderna voro en smula för röda efter slagen och upphetsningen. Skollärarn, som var en lifen spinkig femtiårs man, hade i början varit mycket belåten med henne. Han hade till och med gått omkring i bygden och gjort antydningar om att han funderade på att gifta sig och talat om hushållerskan som sin fästmö. Det stannade emellertid vid antydningar. Hushållerskan, ung människa på tjugu år, slog resolut ifrån sig. Till sist blef tjänsten så obehaglig för henne, att hon beslöt att lämna den. Hon skulle just nu resa. Sakerna voro nerkörda, och allt var klart. I det ögonblicket blef skolläraren ifrån sig. Han rusade efter henne, okvädade henne och slog henne.

Fast nu både stationskarlen och gumman Bengtsson försökte lugna skollärarn, stod han fortfarande och skrek både tjuvkona och andra ännu värre saker. Så mycket folk, som fanns på stationen, samlades omkring gruppen. I det ögonblicket kom också landsfiskalen cyklande dit ner. Han skulle lämna sin post, så den gick med tåget. Det var en kraftig karl, som gjorde processen kort. Han grep skollärarn i kragen och ledde in honom i väntsalen. Vid denna behandling lugnade sig skollärarn nästan genast.

Redan fjorton dagar senare var saken före på tinget. Landsfiskalen kände visserligen skollärarn förut, men detta var ingen anledning till att han skulle lägga fingrarna emellan. Hushållerskan var både ung och snygg, så snygg, att hvem som helst kunde vilja gifta sig med henne. Det refade honom, att skollärarn, som var en gammal skröplig gubbe, hade varit nog förmäten att hysa planer i den vägen. Det refade honom ännu mer, att skollärarn hade förgripit sig på henne. Såsom allmän åklagare hade han mer än ett skarpt ord att säga, och han gjorde det på ett sätt, som kom rätten att klämma till med ett straff, som kändes. Skollärarn dömdes att erlägga 250 kronor i böter och lika mycket i skadestånd.

Samma dag, som domen föll, kom en piga och berättade om den för gumman Bengtsson. Gumman hade förut hyst rätt stora sympatier för skollärarn, som ju dock var en både bildad och kunnig karl, men handelshistorien hade minskat dem betydligt. Hon fick nu höra om hur landsfiskalen hade klämt till skollärarn, och det tyckte hon var rätt gjort. — Herregud! tänkte hon, han har nog hjärtat på rätta stället, vår fiskal. Det är nog en bra människa.

Två dagar efter det att domen fallit kom gumman Bengtsson på besök hos skollärarn. Hon fann honom arg som ett bi. Gumman Bengtsson var då lika arg.

Dagen efter det att gumman hade varit i stan för att ta in hyran, hade landsfiskalen fått en påringning angående ett jordstykke utanför staden, som var till den grad vanhäfadt, att det var en ren skandal. Det hade legat bortglömt i tre år och var alldeles öfversålladt med ogräs. Det befanns vara gumman Bengtssons jord. Hon hade mycket jord och dåligt minne. Af någon anledning hade hon glömt bort stycket utanför stan.

Landsfiskalen gjorde, hvad han var skyldig att göra. Han lade beslag på jorden för två år framåt och skaffade en arrendator, som åtog sig att bruka den. Då saken var klar skickade han ett meddelande till gumman.

Detta hade kommit dagen efter det att domen föll öfver skollärarn. Det hade kommit just som gumman ännu gick och tänkte godt och gladt om landsfiskalen.

Nu blef gumman ond. Hon lät genast spänna för och begaf sig upp till landsfiskalen för att skälla ut honom. Han var hemma. Han var som sagt en stor kraftig karl, som inte lätt förifrade sig. Han bara log åt gumman, där hon stod och skakade af ilska öfver att han lagt sig i hennes affärer. Till sist blef han dock trött på henne.

— Nu är det nog tid att gå, sade han lugnt och reste sig.

Då blef gumman Bengtsson alldeles rasande. Hon reste sig också.

— Gå, ja! Jag går till kungs, skrek hon och stampade med foten. Sanna mina ord! Jag ska anmäla honom för att han inte håller sig till lag och rätt! Jag går till kungs!

Hela eftermiddagen funderade gumman sedan på, hur hon skulle bära sig åt. Hon var fast besluten att gå till kungs och kväsa den oförskämde landsfiskalen, som hade lagt sig i hennes jord. Till sist beslöt hon att gå och fråga skollärarn, han visste kanske, hur man bar sig åt.

Gumman visste inte själf hur lägligt hon kom. Att skollärarn också kunde vara uppretad på landsfiskalen, hade hon inte tänkt på. Nu fann hon honom i ett kraftigt andragsraseri öfver den förbannade oförskämde landsfiskalen, som hade yrkat på stränga böter vid tinget och slängt in honom som en vante i väntsalen. Gummans sympatier för skollärarn hade ju minskats betydligt genom denna historia, men när hon nu fann honom uppretad till raseri emot landsfiskalen, så blef hon glad. Skollärarn å sin sida blef mycket förtjust, när han fick höra gummans ärende. I sin egen sak kunde han ingenting göra, där hade nog landsfiskalen klara papper, men i gumman Bengtssons. Herregud. Det skulle kunna bli en inlaga. Nu skulle han få hämnd!

Det blef också en inlaga, som var både pepprad och saltad. Skollärarn mindes landsfiskalens anförande vid tinget. Nu var det landsfiskalens tur att få åka. Inlagan slutade med en underdånig anhållan, att landsfiskalen måtte tilldelas varning för egenmäktigt ingripande och oförstånd i tjänsten samt förklaras skyldig att ersätta

fru Bengtsson för liden skada med femhundra kronor. På så sätt skulle man få igen för böterna. Med glädjestrålning, rinnande ögon och darrande hand skref gumman Bengtsson sitt namn under aktstycket, och så skickade man in det.

Nu blef det en lång väntan för skollärarn och gumman Bengtsson. En gång i andra månaden sågo de ett ironiskt omnämnande i tidningen, men ironin förstod ingen af dem. De voro vid godt mod. Under tiden åkte papperet från ämbetsverk till ämbetsverk, försågs med stämplar och bilagor, tummades och växte. En lördagsförmiddag i oktober kom skolläraren rusande vägen framåt med en tidning i handen. Han störtade rätt in till gumman Bengtsson. Saken var då klar. Anmälan hade förklarats icke till någon åtgärd föranleda.

Genom sitt arbete i gumman Bengtssons tjänst hade skollärarn i viss mån återfått hennes sympatier. När nu anmälan icke ledde till någon åtgärd, förlorade han lika naturligt inte bara hennes sympatier utan också hennes aktning. Gumman trodde, att den dåliga utgången berodde på skollärarens bristande förmåga att formulera. Han blef efter detta aldrig mer uppbyggd till henne. Själf hade han sin lilla stolthet, som förbjöd honom att göra sig ärende dit upp.

Skollärarn tog nu hvarken gummans ovänlighet eller misslyckandet med anmälan så synnerligen hårdt. Han var ganska van vid misräkningar och motgångar. Gumman tog saken mycket värre. När hon strax därpå for in till stan för att uppbära kvartalshyran, så talade hon vid advokaten. Han tog tio kronor men aförde. — Man bör inte besvära majestätet två gånger, sade han.

Gumman grämde sig oerhördt. För sina pigor och för alla, hon träffade, gick hon omkring och skällde ut landsfiskalen. I bref till sina släktingar skref hon och beklagade sig och ville, att någon skulle komma henne till hjälp. Hon fick vänliga och artiga svar, annat vågade de inte, men alla framhöllo det omöjliga för henne. Under hela tiden uppträdde hon på ett sätt mot landsfiskalen som skulle ha ådragit henne stämning för ärekränkning, ifall han ansett henne för normal.

Gumman Bengtsson var nu gammal redan i sig själf och närmade sig med stora steg den tidpunkt, då hennes släktingar skulle få arfva de många gårdarna. Det är möjligt, att grämseln öfver landsfiskalens beteende ytterligare hjälpte henne på väg. En söndag vid den tid, hon eljes skulle ha farit till stan och hämtat hyran, begrofs hon på den annars så stilla landskyrkogården.

Det var denna gång mycket folk där. Arfvingarna hade kommit mangrant för att konstatera, att hon verkligen till sist stoppades i jorden. Afven skollärarn, som ju hade spelat under gudstjänsten, begaf sig liksom prästen ner till grafven.

Kyrkogården låg alldeles utmed landsvägen. Just som nu hufvudmannen för arfvingarna stod och höll talet öfver gumman, gick det någon förbi på vägen. Gruset gnisslade, så lite hvar tittade upp. Det var landsfiskalen och skollärarns förra hushållerska.

Strax efter det domen för öfver ett år sedan föll öfver skollärarn hade hushållerskan flyttat till landsfiskalen för att förestå hans hus. Vid jul-tiden hade de förlovat sig och helt nyligen, söndagen före gumman Bengtssons begrafning, hade kyrkoherden varit och vigt dem.

Skollärarn kände sig mycket obehaglig till mods, när han fick se dem.

— Där går han, den oförskämde drummeln, tänkte han. Oförskämd var han vid tinget, oförskämd var han mot gumman Bengtsson. Min fästmö tog han också ifrån mig.

Hufvudmannen, som just höll talet, kände också igen landsfiskalen.

— Där går han, tänkte han. Honom är vi mycket tack skyldiga. Hade inte han varit, så hade gumman säkert gått omkring och spetat ännu. Vi ska nog bjuda honom och hans fru med på middan.

Han kom af sig en smula i talet, men det gjorde ingenting. Det såg bara ut att vara af rörelse.

Per Hallströms konungadramer.

Karl den elfte. — Gustaf den tredje.

Af Georg Nordensvan.

PER HALLSTRÖM HAR I SIN DIKTNING gästade många olika tider och olika länder, men något svenskthistoriskt motiv har han ej behandlat förr än han nu öfverraskar med två historiska skådespel samtidigt. Han har en tid bortåt varit sysselsatt med en ingående revision af Karl Aug. Hagbergs Shakspeareöfversättningar — det ligger nära till hands att undra, om det är Shakspeare, som hos honom väckt lusten att försöka sig med svenska "krönikespel".

Om så är, har han dock minst af allt åstadkommit några Shakspeareimitationer. Han går som vanligt sina egna vägar och har sin egen metod liksom sitt eget uttrycksätt. Hans båda skådespel *Karl XI* och *Gustaf III* äro först och sist karaktärsanalys. Båda dramerna skildra en ung monarks väg från en vacklande början fram till fullt medvetande af sin uppgift, sin historiska mission. Dramatisk koncentration skall man här ej söka, ej jämn, lugn, regelrätt utveckling, dramerna bestå af en serie fristående taflor, ofta ganska lösligt sammanbundna, man anar ej då ridån faller öfver den ena scenen, hvad som skall följa i den nästa, men hvarje tafla ger ett betydelsefullt moment i hjältens utveckling, och det inre sammanhanget är fast och följdriktigt. Och de båda dramernas centralgestalter afteckna sig mot en bredt hållen bakgrund, figurrik och färgrik, rikt detaljerad och ofta med ypperligt gifven tidskaraktär.

Framför allt i *Karl XI* genomför författaren sin metod med stram konsekvens.

Stycket börjar med kröningen i Uppsala. Den unge konungen är försagd och besvärad af den undersålliga hyllning och det underdåniga smicker, han ser sig omgifven af. Han är ovan vid att tala offentligt, han stakar sig, rodnar och tystnar och ville helst springa sin väg från hela staden. Då kommer en kurir med underrättelse om nederlaget vid Fehrbellin, harmen och skamkänslan löser med ens konungens tunga och han ger uttryck åt sitt nu väckta medvetande om sin egen och alla andra svenskars gemensamma plikt mot deras gemensamma land.

Från yngling har han blifvit man, och nu väntar honom en dryg arbetsdag. Han ränsar landet från fjender och förvärfvar under faror och mödor friskt mod, själfkänsla och tillförsikt. I Jan Gyllenstierna får han en hjälpare och rådgifvare, som äger den smidighet och framsynhet, han själf saknar, och som väcker "kungstanken", som han tillägnar sig och spinner vidare. Han gör slut på mångväldet, på den ansvarslöshet och den misshushållning, som utmärkt riksstyrelsen. Landets väl kräver "en vilja att samla allas, ett ansvar att bära allas bördor". Konungen har att inskräpa lydnad, ordning och rättsinne hos höga och låga, och denna uppgift genomför han utan att vackla och utan att se efter, hvem han skuffar åt sidan eller trampar ner. Han är det personifierade pliktbegreppet, sliter ut sig utan ett ord af klagan, han är en kärnkarl, en grofhuggen karaktär, mejslad i ett stycke.

Som hufvudperson i ett drama är *Karl XI* onekligen mindre tacksam. De som före Hallström behandlat honom i skådespel, ha ej lyckats förläna honom något större intresse. De ha tagit fasta på hans husliga lif, hans ställning till sina närmaste, till sin blida, undergifna drottning, som han behandlade med upprörande hårdhet och som ej heller fick en vän i den maktlystna änkedrottningen, och till sin faster, furstinnan Marie Eufrosyne, giff med Magnus Gabriel de la Gardie och utarmad genom den kungliga reduktionen. Här finns uppslag till en

hvass intim personskildring och till verksamma motsättningar.

Så som Hallström koncentrerat sitt ämne, har han ej haft något utrymme för dessa familjekonflikter. Hedvig Eleonora visar sig endast vid kröningen, där hon spelar en helt och hållet dekorativ roll, och drottningen — förtjusande tecknad i ett par linjer — spelar in endast som en förbidragande solstråle. Författaren har ej hjärta att låta konungen såra henne genom en fölpaktig åthutning, då hon som en barmhärtighetens ängel söker hela och försona. Öfver hufvud bemöter han konungen med mycket vördnad, gör honom mindre kärft och brutalt fränstötande än den historiske *Karl XI* tyckes ha varit. I styckets slutscener visar han sig melankolisk och resignerad men med oböjlig tro på sin rättvisa sak. Af sitt eget välbefinnande, sin egen trefnad har han aldrig ägnat en tanke: "Den plats, man satts på, den får man hålla, och sådan jag blifvit i detta tummel, är jag väl mannen, som får reda ut det efter bästa förstånd."

Från *Karl XI* tycks steget vara långt till *Gustaf III*. Man behöfver endast påminna sig de båda konungarnes yttre uppenbarelser, såsom de äro framställda af Ehrenstrahl och Roslin. *Karl XI* står stödd mot en kanon, med butter, sur, afvisande uppsyn i det grofva, väderbitna ansiktet, inramadt af en klumpig svart peruk, dräkten ett simpelt ryttarharnesk och ett kyller af styf älghud. *Gustaf III* i silfverbrokad, siden och spetsar, friserad och pudrad, med blixtrande ögon, leende mun, en förbindlig handrörelse ut emot åskådaren. Den förre är rikshushållaren, den senare slösaren, *Karl XI* idel trumpet allvar, *Gustaf III* elegans, förfining, välvilja och majestätisk scenvana. Men Hallström har funnit överstämnelser mellan dem båda. Äfven *Gustaf III* har sin historiska mission att fylla, och den är i stort sedt densamma som *Karl XI*:s, att "göra Sverige till Sverige igen", "att återupprätta vår ställning i världen, att trygga oss, som lefvat på galgenfrist efter galgenfrist" — det är *Gustaf III*'s egna ord, lagda i hans mun af Per Hallström.

Äfven här börjar författaren från början, följer den franska regeln för skådespelsdiktaren: "Il faut voir venir la chose". Den unge konungen, dådlysten och fantasirik, gör sin entré på scenen på teatern i Drottningholms park, där han i en fransk tragedi agerar frihetshjälte, medan han samtidigt diktar på sin roll som Sveriges räddningsman undan det ansvarlösa partiväldet, som hotar landets tillvaro. Uppslaget är utmärkt funnet. Planläggningen, rollfördelningen och iscensättningen af revolutionen upptaga skådespelets två första akter, som efter ett spännande uppträde i rådssalen, där konungens fängslande synes hänga på ett hår, avslutas med dennes uppträdande i högvakten, där han vinner officerarna och soldaterna genom sitt vältaliga vädjande till deras fosterlandskärlek. Det historiska förloppet är samlat i ett par effektfulla scener. Teaterkuppen har lyckats, ridån faller öfver en ung segrare.

Så långt har skådespelet varit fast och följdriktigt byggt och genomfördt, med den rörlighet, fart och spänning, ämnet fordrar. När ridån går upp för tredje akten, äro vi flyttade 16 år fram i tiden, midt upp i finska kriget under Anjaladagarna, alltså i helt nya förhållanden och nya konflikter. Författaren förutsätter historisk detaljkunskap hos läsaren eller åskådaren, han har intet utrymme för utfredningar. Denna akts tre tablåer ge en ypperlig inblick i läget, i brytningen af motsatta synpunkter och intressen.

Den första tablån: Kungen uppfylld af hopp och segervisshet, de finska officerarna klenmodiga, tredska, halfulla, fyllda af förädariets anda. Den andra: sammansvärjningen vid Anjala. Den tredje: Kungen modlös, maktlös, bunden, färdig att uppgifva striden mot öfvermakten, deputationen från finska armén, som han möter med öfverlägset speladt lugn och värdighet, fast han vet sig slagen, slutligen budskapet om Danmarks krigsförklaring, en ny olycka, som ytterligare försvårar läget men som ger honom rörelsefrihet och medför nya möjligheter, nya uppslag, tidsvinst framför allt. För andra gången under dramaets utveckling visar sig *Gustaf III* växa inför svårlösta uppgifter, öfverhängande faror, i situationer, som egga honom till ögonblickligt beslut, rask handling med kraften spänd till det yttersta. Hallström visar honom i hans lifs stora ögonblick — något som för öfrigt är en ren skyldighet hos enhvar, som vill försöka belysa och förklara *Gustaf III*'s personlighet.

Med denna scen, då *Gustaf III* utsäger sitt historiska "Jag är räddad", slutar handlingen i Hallströms drama. I *Gustaf III*'s lefnad återstod då ännu ett af de stora afgörande stegen, den nya statskuppen vid 1789 års riksdag. Resultatet därpå blef sammansvärjningen, som medförde den tragiska slutscenen, kungamordet. Och bakgrunden för dessa års händelser bildas af revolutionsrörelserna i Frankrike, som påverkade äfven den svenska ungdomen.

För allt detta har ej funnits utrymme i Hallströms skådespel. Så sammanträngt som det historiska stoffet är, har endast en ringa del af dess öfverflödande rikedom kunnat pressas in inom ett skådespels begränsade ram. Hallström låter fyndigt styckets sista akt, som helt och hållet saknar dramatisk handling, utspelas hos sibyllan mamsell Arfvidson och låter det kommande hägra i hennes spådomar om konungens öde, spådomar, som ge honom anledning till att inför sin följeslagare, den skeptiske Rosenstein, tala om sig själf, sina drömmar och illusioner, hur de krossats af den hårda verkligheten och hur de resultat, han nått, förändrat honom, gjort honom hård och ställt honom ensam. Handlingskraften ha de likväl ej beröfvat honom, fantasiens vingkraft är ej försvagad, och nya underliga äfventyr vänta.

Hallström har tecknat *Gustaf III*'s personlighet i klara, fasta konturer, i de bestämmande grundlinjerna. Han har undvikit att beröra de förbryllande motsägelserna, de många facetterna i denna invecklade karaktär. Han låter *Gustaf III* tala rätt mycket om sig själf, mera öppet och förtroligt än den historiske *Gustaf III* torde ha yttrat sig för sina närmaste. Hallströms hjälte kan i tunga stunder beklaga sig öfver sitt folk, öfver dess blindhet och tröghet, dess afund, småsinne och själfviskhet. Men för fosterlandet, sådant det lyst i gångna tider och så som hoppet utmålar dess framtid, för fosterlandet har en man att lefva. Och lifvet är ett underligt äfventyr, som inrymmer allt.

Skådespelet *Gustaf III* är liffullt och starkt. Det vimlar af bifigurer, tecknade i skarpt individuella drag, där är ingen brist på kärnfulla repliker, än af tänkande eld, än af en hvass ironi.

De båda skådespelen fullständiga hvarandra, de bäras af samma höga fosterländska patos, de äro tankerika och tänkvärda, uttala många ord, med allvar riktade till den tid, vi lefva i. Författaren har skänkt oss två värdefulla verk.

Gerda Lejla Lindfors 60 år.

DET FINNS I SANNING INGENTING I DENNA underliga dystra värld, som vi så väl behöfva och som vi borde vara mera tacksamma för än dessa starka människor, som sprida sol och värme kring sig, som veta att med sitt frejdiga lifsmod, sin sprudlande lifsglädje, sitt varma hjärta och sin klara syn på hvardagslifvets små bekymmer rycka oss andra med sig och komma oss att glömma allt det tyngande och nedtryckande lifvet bjuder på.

En sådan lifskonstnär, en sådan solmänniska är just Gerda Lindfors och det oaktadt hon kom ned till vår mörka planet i årets mörkaste och dystaste månad. Den 27 dennes slog hon för första gången upp sitt strålande ögonpar och var från den stunden sina föräldrars soliga glädjebarn.

När hon sedan från hemmets lugna värld gjorde sitt inträde i skolan gjorde hon detta med en éclat som ännu ihågkommes af äldre kamrater.

Med leende uppsyn och med docka på armen trädde 5-åringen oförskräckt in till den för andra så respektingifvande "mamsell Lina", som tjugad af den strålande uppenbarelsen tog henne upp i knäet och nöjde sig med att förklara, att nästa dag fick lilla Gerda vara snäll låta dockan bli hemma. Efter slutad lektion vände hon sig lika oförfärad till en af de äldre flickorna med orden: "Sätt på mig min slurka" (en hufvudbonad, som för vanligen kallades kråka) och denna lydde genast. Och som början så blef ock fortsättningen. Hon var och blef allas favorit, både lärares och kamraters. Med hennes lifliga intelligens och snabba uppfattning gick också läxan som en dans och med vaket intresse följdes undervisningen. Visst hände ibland att en och annan förmaning vankades, när franska eller tyska grammatikens krängligheter ej kunde fångas hennes spelande fantasi och det befanns omöjligt hålla inne med ett skämt eller glatt påhitt — men tonen, i hvilken den gafs var alltid märkligt mild. — När Gerda sedan för att fullborda sin uppfostran, — som det då hette, — reste till Paris, lär hon ock där tagit alla med storm och regerat både "mademoiselle" och hela charmeusen. —

Hvad under då, att när hon "trädde ut i världen", hon där upptände mängden obesvarad våld, och att mängden manlig beundrare blickade för djupt i det fagra ögonpar! I hennes faders, öfverste Porats, gästfria hus samlades då ofta en stor skara glad ungdom och särskildt den 27 nov. står i minnets klara ljus som en den gladaste och roligaste dag på året, där dagens och festens unga drottning tjugade och förtrollade alla med sin sprittande och smittande glädthet. — Men hvarför skall jag söka skildra henne, då en annan långt före mig gjort det på ett sätt, som ingen kan göra bättre, nämligen han, som redan i hennes barndom varit hennes vän och snart nog i ungdomen blef hennes hjärtevän, som stött henne närmast i lifvet, den unge, rikt begåfvade och ovanligt litterärt intresserade läkaren Otto Lindfors. Redan som ung medicinare hade han besjungit henne i en diktcykel, för hvilken han erhöill pris i Svenska Akademien. Och ehuru han förlagt handlingen däri till Värmland, visste nog vi, hennes vänner, hvem som stött modell till stolta Alice. Hvem af oss äldre ser ej lifslifvande för sig den intagande Gerda v. Porat, sådan hon var i sin ungdoms vår i följande beskrifning:

"Hennes smärta flickgestalt växt och hållning, blick och allt gaf det intryck, som man får, då man går en morgon tidigt i en skog, som daggfrisk står i ny grönska för i år. Hennes lif var smärt och smidigt ja, så smidigt, att man just skulle kunna känna lust

slå sin arm därom på lek för att se hur det sig vek. Ur det öppna bruna ögat själfullt samt så obeskrifligt leende och skålmskt och lifligt, lystet trotsigt ungdomsmod; sorgens makt hon knappt förstod, sjutton vårar endast snogat blomstersnö i hennes hår — — — med ett ord, hon är en ung hurtig, yr och svärmisk flicka som med lust och mod vill blicka ut i lifvet. —

Efter afslutade medicinska studier och som docent vid universitetet fick Lindfors i början af 1882 föra sin unga brud, sin "strålögda fru" till deras första hem i Lund, där den intagande flickan snart nog förvandlades till en lika intagande och älskvärd husmor och värdinna, ja, inom kort ock till mor åt ett lifet förtjusande klöfverblad, som med sitt prat och joller änmer förhöjde glädjen och lyckan i hemmet, där så många gemensamma intressen allt innerligare förenade de unga tu. Också ungdomsvännerna fingo ofta träffa samman i deras trefna hem. —

Efter några år sökte Lindfors, — då inga utsikter yppade sig i Lund — platsen som lasarettsläkare i Kristianstad, dit de flyttade på några år, tills han hamnade som professor i Uppsala. Redan förut hade Gerda Lindfors börjat biträda sin make vid sjukbädden, och när han skaffat sig enskild klinik iklädde hon sig, när så behöfdes, sjuksystemens dräkt och blef i detta fall sin make till "ena hjälp". Säkert har hon mer än en gång med ett uppmuntrande ord, en vänlig blick och ett gladt skämt skänkt lindring åt mången lidande. — I Uppsala förde Lindfors' ett ytterst gästfritt hus, i synnerhet sedan de vackra dottrarna vuxit upp. I deras hem bjöds bland annat ofta på små öfverraskningar, som litterära föredrag, poem af värden eller teatraliska föreställningar, däri värdinnan gaf prof på ännu en af sina många talanger. —

Länge såg det ut som Gerda L. skulle vara en af lyckans förklarade gunstlingar, som mer än andra skonades för sorg och lidande. — Men så kom slaget, dess hårdare som det kom alldeles oförberedt. Ensamt, i främmande land rycktes hennes make, hennes hjärtas utkorade från henne utan att hon fick utbyta en afskedsblick, ett afskedsord. Sin sorg bar hon stilla, men den böjde henne djupt, hur djupt vet blott hon själf, men då vi återsågo henne hade hon fått en ny charme, hennes blick hade fått en djupare glans och hon hade lärt

"att man kan sörja och dock le, kan blifva blind af tårar och dock se, ja kan i sina armar sluta inne en lifsvärm verklighet uti ett minne."

Hon stod nu ensam men kraften och förmågan att hålla sig uppe hade hon och i omsorg om sina barn och i arbete för hemmet fann hon sin bästa hjälp. Dessemellan fick hon tid att ägna sig åt litterära arbeten, öfersättningar af olika slag, hvilka mycket intresserade henne, och hvarvid hennes stora språkkunnighet och intuitiva fyndighet kommo henne väl till pass. Äfven Idun har då och då haft små lätta och elegant skrifna bitar af Lady Lejlas lediga penna.

Lifvet har sedan dess blifvit rikare för henne. En lifen samling barnbarn har vuxit upp kring henne och med varmt intresse ägnar hon nu sitt lif också åt dem, hjälpande och ledande deras första steg i lifvet. Men ehuru hon nu hunnit den höga värdigheten af farmor och mormor, så kunna vi dock, då hon nu "nollar", som vi säga i Skåne, ej göra något bättre än ännu en gång om henne citera hennes make, då han skrifver, att

"... just i dag hon fyller år Hur många — ingen af oss bryr Ty trolskt hon lifvet än förmår Omdikta till ett äfventyr."

Ja, just för detta trolska, detta evigt unga friska är det vi främst vilja tacka henne, vi hennes gamla Lundavänner, då vi nu önska henne lycka och trefnad, där hon, la grande charmeuse, nu i sitt Stockholms hem sitter bland barn och barnbarn och firar sin högtidsdag.

HELOISE.

KVINNLIGA MEDICINE DOKTORER.

Doktor Anna Stecksén var den första svenska kvinna, som förvärfvade medicine doktorsgraden, hon disputerade år 1900. Sedan dess ha tre kvinnliga läkare aflagt disputationsprof, nämligen doktor Anna Dahlström 1908, doktor Gertrud Gussander 1912 och slutligen doktor Gerda Uddgren 1918. Detta meddelas som rättelse af en felaktig uppgift, som Idun likaväl som den öfriga pressen gifvit offentlighet, att d:r Uddgren skulle vara den andra i ordningen.

Fellahdräkten,

dess fördelar och användning.

Af LUCIE LAGERBIELKE. (Vitus).

ENKELHET, FORENKLING, — SE DAR VAR tids nya lösen! Hvarje område beröres däraf. Och icke heller modets värld går fri. Öfver lyxen svänger armodet sitt gissel med uppmaningen till enhvar att besinna fidens kraf. Den första tanke, som då bör göra sig hörd bland en stor del kvinnor är denna: I hur hög grad ha vi icke varit modets slafvinnor och gjort oss skyldiga till onödigt slöseri genom att helt enkelt såsom "obrukbara" kassera ännu fraicha kläder, endast emedan de ej längre äro "moderna". Samt vidare: I hur hög grad ha vi icke förstört vår hälsa genom att följa klackstystemet och genom frambringandet af snörlifsfiguren, — bruk, hvilka gå igen, bestraffande ännu ofödda släkten. Det är i kampen mot såväl det onödiga slöseriet — som ock med tanke på släktets framtida välfärd — som jag föreslagit en dräktform i forenklingens tecken: fellahdräkt för alla.

Denna enkla — lättsydda — dräkt utgör grundstommen till alla dräkter, och kan varieras i det oändliga, kan inpassas efter hvars och ens figur, garneras efter hvars och ens smak. För den, som önskar dräkten ätsittande, är det enklaste sättet att klippa plagget så pass långt, att det öfre partiet — tillhållet genom en gördel — kan något draperas och därigenom verka såsom en öfverfallande blus. Men den enkla raka linjen är i mina ögon den vackraste, och desslikes — den mest kräfvande. Fellahdräkten ger nämligen gratislektioner i plastik och rytmska rörelser, eller just i något som Osterns kvinnor äga medfödt, men som Västerlandets kvinnor — genom onatur — så ofta förverkat.

Till inreddrätt bör väljas ett mjukt tyg, t. ex. billig crêpe eller dylikt. Sommartiden äro våra vackra hemväfda tyger de bästa. Vintertiden cheviot eller velfin. Denna sistnämnda tygsort användes af nästan allt arbetsfolk i Frankrike och Italien på grund af dess hart när outslitliga motståndskraft. Och intet kan vara vackrare än deras — oftast beigefärgade kläder — med långa röda halsdukar. Den färgglädje, som sydänningen alltid vet att uppskatta och tillgodogöra sig under sin dagliga gärning, är ett mycket försummadt kapitel hos oss, — ett dött kapital — ändock att vi med vårt dystra klimat borde vara giriga efter färgglädje. Fellahdräkten lämnar ett godt tillfälle att excellera med harmoniska, glada färger, i det att dess rärliniga enkelhet tillåter ett visst färgfrässeri på gördeln, halsisättningen och ärmuppslagen, utan att effekten blir simpel eller prålig. Men mitt förslag är, att detta färgspel måtte blifva resultatet af egna händers flit och af eget färgsinnes utveckling.

I sommar är det min afsikt att å Vitus-Institutet om lördagarna — kl. 6—8 — gifva gratis undervisning i ämnet åt dem, som så önska. In-

Friherrinnan Lucie Lagerbielke i fellahdräkt.

KARL

Till 200-årsminnet ö

Blott aftonrodnans strimma
belyste ännu svag
din bittra afskedstimma,
vår korta storhetsdag.
Nyss undran och beundran
vår här bland folken vann,
men nu på öde tundran
dess fångna rest försvann.

Vår medgångs sol var dalad
i gråblek vinterfrost,
med nödmünt blef betalad
vårt armods knappa kost,
och tungt af vindens klagan
bars sist från Fredrikshall
ett bud att hjältesagan
var obevekligt all.

Novemberkvällen stäckte
vårt drömda segerlopp,
och när ett nyår bräckte,
förfrös vårt sista hopp.
Än sjungs, när snöstorm huiner
bland fjällen, minneskvad
om glömda karoliner
i samfälld hvilostad.

Men genom seklers skiften
ditt namn skall icke dö,
du sagokung i griften
på Riddarholmens ö.
Att landet vardt förhärjadt
ditt trogna folk förlät
och har okränkbart bärgat
din äras majestät.

Hvi är vår håg än tjusad
af dina bragders glans,
fast genom dig blef grusad
vår storhets sista skans?
Hvi stå vi ännu redo
att dig välsigna blott,
fast våra fäder ledo
för dig till öfvermått?

Du och din tid
att mod och tål
förmå oss mäkt
blir lyckan oss
Ditt namn förbl
i pröfningarnas
och vill till trol
mot fädrens sin

E.

1 o. 5. Porträtt af Karl XII. 2. Björnjakten. 3. Karl XII landstiger på Själland. 4. G. Cederström: Karl XII:s likfärd öfver norska fjällen. 6. Konungens fält uppvärms med glödgade kanon-

L XII.

den 30 november 1918.

Stor konst är ej att klandra
i lugn och fredad vrå
dem som i stormen vandra
och ödets vägar gå.
Jordbunden fågel skattar
blott markens rede tryggt
och tjusningen ej fattar
i örnens djärfva flykt.

Af småklok vinnings trälar
står alltid emotsagd
den ande, som besjalar
en offerhjältes bragd.
Din kraft, som sig förlyfte
i kampen mot en värld,
drog dock för hugstort syfte
vårt goda svenska svärd.

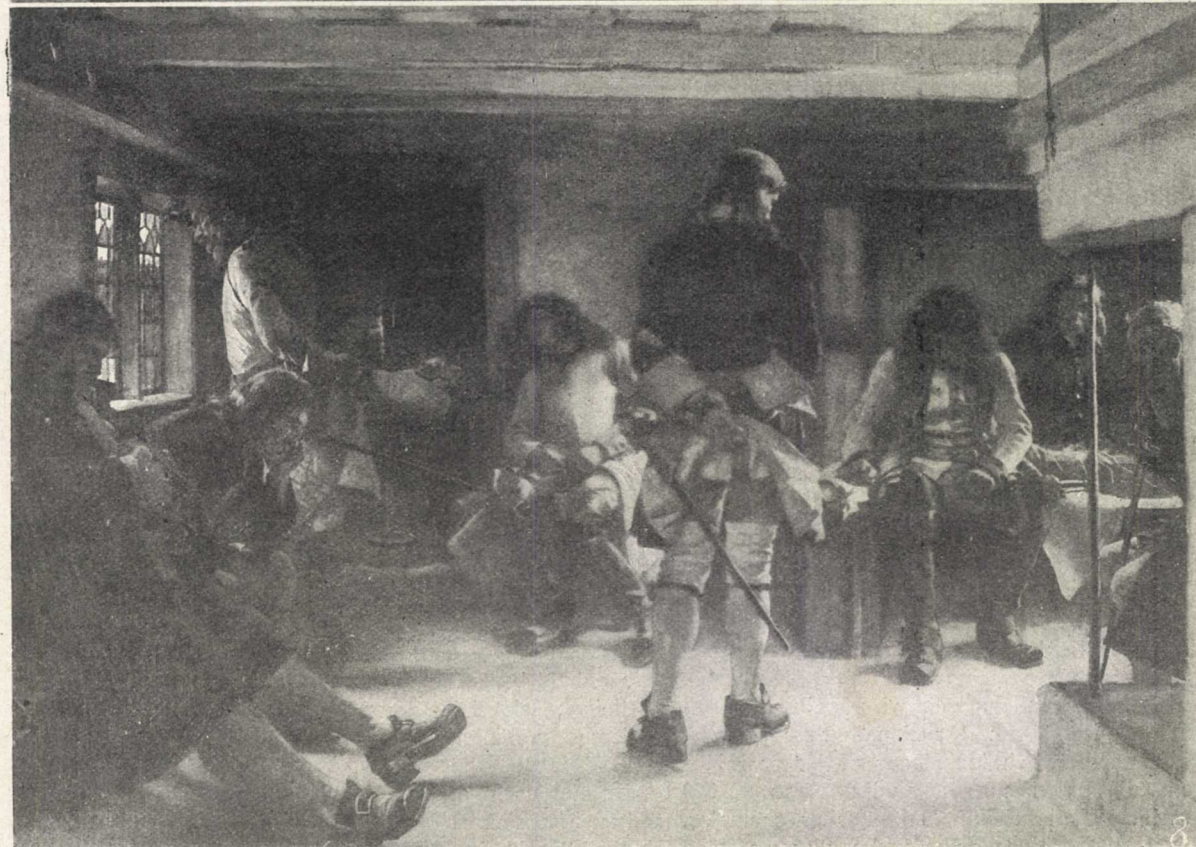
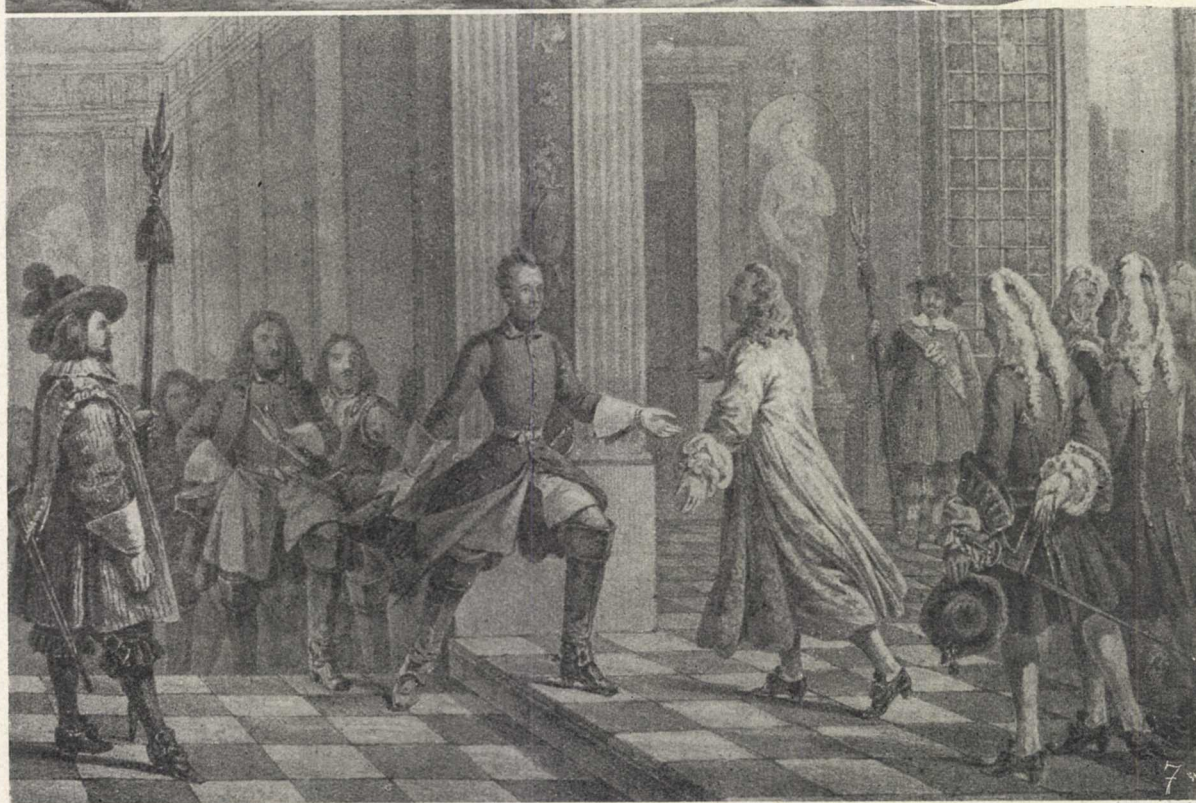
Mos dig ock svensken kände
den sinnets eld igen,
som förr till stordåd tände
vårt rikets höfvitsmän,
och därför han dig följde
med trohet, som ej vek,
när moln din bana höljde
och lyckans gunst dig svek.

Ej blott i segersången
det flyddas storhet bor,
ty äfven undergången
dess tydning oss förtror,
och därför vi dig vörda,
hur hårdt på prof du satt
ditt folk med nödens börda
och blodets offerskatt.

I lifvets karga öden
du svek ej feg ditt mål,
nej, oböjdt intill döden
förblef din viljas stål,
och varder hvad du felat
vid häfdens domstol dömdt,
blir dock hvad stort du velat
i svenska sinnen gömdt.

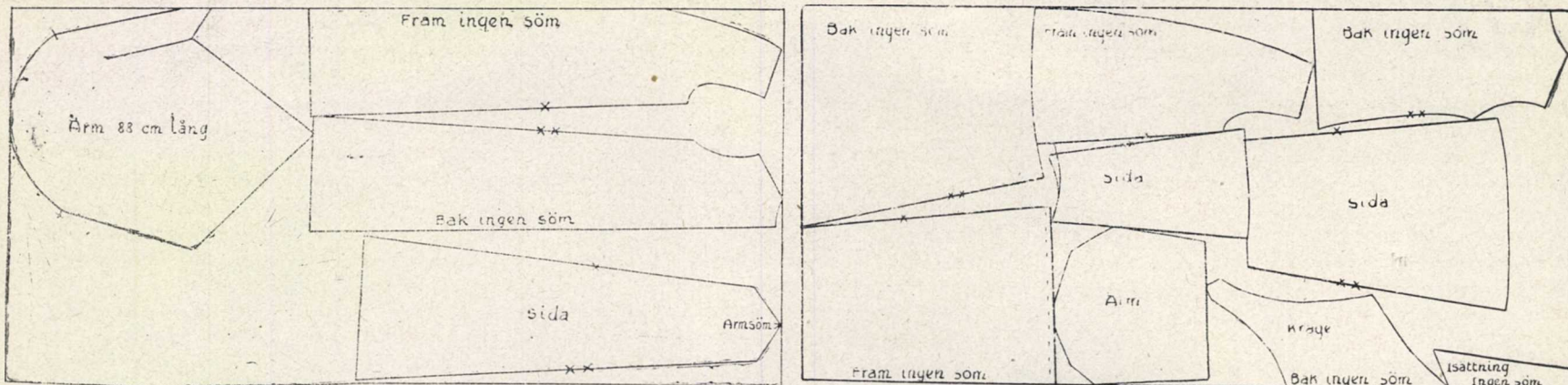
oss lära,
amod
igt bära,
ej god.
ir en fana
dag
net mana
nelag.

N. SÖDERBERG.

kulor. 7. Karl XII sammanträffar med konung August den starke af Polen. 8. G. Cederström: Likvakan i Tistedalen.

Mönsterdiagram till inredräkt.

Mönsterdiagram till utedräkt.

fresset har varit stort inom alla "klasser". För ögonblicket måste jag nöja mig med några enkla anvisningar, och med uttalandet af ett tack å kvinnornas vägnar till *Idun*, som fört fram idén genom att publicera mönster och afbildning af dräkter. För dem, hvilka icke hafva vana vid tillklipning, tillhandahålles mönster — efter angifna mått — hos fröken Mathilda Amundson, Centralpalatset, Lidingö Villastad. Men på grund af krigskonjunkturerna är ju äfven det förr så billiga mönstermaterialet "papper" nu så dyrt — liksom rättvisligen ock arbetslönen högre —, att priset för mönstren ej kan sättas lägre än 7 kr. pr st. De sändas emot efterkräf, och postportof, 80 öre, är då erlagdt. Enär dräkten är förfri till innebruk, så är en i orientaliskt stil broderad bård af 7 till 10 centimeters höjd, syn-

nerligen vacker. Den här återgifna dräkten är min bästa "söndagseftermiddags-gåbortsklänning" och den står mig till följande pris: 8 m. å 3 kr. pr m. rött indiskt silkescrepe 24 kr., foder 6 kr., larngarn till broderiet 1:80, tygbiten därtill 65 öre, sömlön 15 kr., summa 47:45. Dessa ingredienser voro dock inköpta före krigsutbrottet. Hvardagsklänningen, nu inköpt, är af home-spun — kommis — i svart och rött, tygåtgången var 3 m., priset därför 21 kr., — allt "garnityr" rester af gammalt. För dem, som önska fellahdräkten helt fodrad — eller med mycket för hand påsydt garnityr — är sömlönnen varierande 20 och 25 kr. Men i hvilket fall som helst, göres likvisst en så stor inbesparing genom modellens enkelhet, att toilettkontot går ned, ity att många ha betalat 200 å 300 kr. för

en "halfklädd" klänning. Våra modisträkningar kunna ock nedbringas betydligt genom användandet af "hojas", hvilka ej äro underkastade modets nyckfulla växlingar. Man gör dem med fördel själf. Sommartiden äro de af samma tyg som klänningen eller gjorda af "rester", vintertiden äro de af skinn, men modellen är alltid densamma, och alltid — klädsam. Det rent personliga, som präglar en fellahdräkt — till skillnad från de ur modetidningen direkt kopierade — är äfven en stor vinning. Onskligt vore det äfven, att den klassiska enkelheten finge bidraga till utrotandet af klassfördomarnas föräldrade begrepp, och att den svenska kvinnan själf ginge den nya tidens kraf till mötes, att hon gick fram med utsträckta händer hälsande det nya i tiden af hjärtat välkommet.

PÅ SELMA LAGERLOFS 60-ARSDAG utgafs från Albert Bonniers förlag en samling *Kavaljersnoveller* af den frejdade författarinnan. De torde få anses utgöra en förelöpare till hennes i december utkommande nya bok.

De flesta af kavaljersnovellerna äro kära bekanta från kalendrar och tidskrifter och äfven från någon tidigare utgifven novellsamling. Nu sammanförda i den typografiskt vackra volymen och prydda med delikata vignetter i svart och hvitt af Einar Nerman, klinga de som ett slutackord i den berättelsesymfoni, som heter Gösta Berlings saga. Ej så att alla novellerna hänföra sig till kavaljerstiden i det gamla Värmland, men de ha alla präglats af den sagans och sägnens naiva poesi, som skänkt Ekebygestalterna deras odödlighet. Hvem kan utan rörelse läsa om den lille Ruster, i novellen *En julgäst*, han som var så förfallen men räddades af Liljekronas hustru, som vågade taga honom till lärare åt sina barn. Det är människokärleken, ställd i diktens vackraste belysning. Eller Mamsell Fredrika, detta fina äreminne i sagans form öfver en af vår litteraturs stora kvinnogestalter från förra seklet. Här återfinnes också den intagande historien om Dunungen jämte många andra, som blifvit en kär läsning i allt Sveriges land. Den eleganta volymens boklädspris är 12 kronor.

Artisten Bror Hillgren, hvars lyckade sago-teckningar gifvit honom en framskjuten plats bland de få konstnärer, som verkligen förstå sagans väsen, har nyligen utgifvit en samling *Sagor* (C. E. Fritzes Bokförlagsaktiebolag). Han har där lyckats att äfven som skribent träffa den äkta sago-tonen med dess blandning af äfventyr och sens moral. Hans fantasi arbetar lätt och muntert på folksagans utförligt rika mark, han tar upp gamla motiv, som han omarbetar med fyndighet och ger en personlig prägel, och en fin humor ligger som frisk morgondag öfver hans sagoängder.

I detta sammanhang vilja vi påpeka ett synnerligt vackert häfte: *Ur Andersens sagor*, målningar och teckningar af Bror Hillgren, utgifven i en numererad upplaga af 300 exemplar till ett pris af 20 kronor pr exemplar, samt H. C. Andersens *Lyckans galoscher*, illustrerad af samme konstnär, utgifven från P. A. Norstedt & Söners förlag, pris 6:75. I den förstnämnda publikationen återfinnas

Spalten om böckerna.

"De röda skorna", "Svinaherden", "Dykungens dotter" m. fl. i små färgstrålade vignetter af mycken poetisk charme. Af teckningarne till *Lyckans galoscher* tages priset af själfva inledningsbilden, *Sorgens* och *Lyckans féer*, som äro återgifna con amore i det ögonblick de fatta sitt beslut med de ödesdigra galoscherna.

John Galsworthys roman *Broderskap* föreligger sedan någon tid i svensk öfversättning af Anders Osterling. (Svenska Andelsförlaget. Pris 8:50.) Det är en lätt sak att anmäla en sådan bok, emedan glädjen att ha fått göra bekantskap med arbetet känns som om man stigit upp ur ett vederkvickande intellektuellt bad.

Broderskap är romanen om två lifsskikt, det öfre, lyxens, vällefnadens, förfiningens med dess afståndstagande från allt som har med tillvarons mörka och eländiga sidor att skaffa. Det nedre, som höljes i smuts och råhet, skickar stundom sina bittra rop upp i ljuset, rop, som nog bli hörda och få gensvar af medkännande människor, men någon räddningsstege, som hjälper de ropande upp ur den hemiska sociala klyftan, firas ändå ej ned. Det är det oförenliga hos dessa båda världar, som Galsworthy belyser i en rad kapitel, glänsande af skarp iakttagelse, elegant safir och poetisk kolorit. Ens beundran uppkallas ömsevis af den säkra karaktärsanalysen, som låter gestalterna lefva på hvarje bokens sida, ömsevis af de briljant tecknade londonska stadsbilderna, ställda i dygnets och årstidernas alla skiftande belysningar. *Broderskap* är ett verk af ett geni, ett af de främsta i den nyengelska romanlitteraturen. Och det är ingen indifferent bok, den utvecklar ett ädelt socialt patos i en förfinad form — den vill att de mätta skola förstå och förbarma sig öfver de hungriga. Öfversättningen står i jämbredd med diktarens ingivelse; jag vet intet högre erkännande. E. H.—N.

Ur djurens lif af William J. Long. Bemyndigad öfversättning af Jane Lindblad. Andra upplagan. Stockholm, Hugo Gebers förlag.

Äfven i år har Hugo Gebers förlag kommit ut med ett arbete af William Long, och vi ha åter fått en länk i den vackra kedjan af denne för-

fattarens öfverträffliga skildringar från vildmarkens och skogarnas underfulla värld.

Denna gång är berättelsesamlingen delad i tvenne häften med den gemensamma titeln, "*Ur djurens lif*", och innehåller nära ett tjugotal skisser, där författaren låter oss stift bekantskap med en ny grupp af sina fyrfota och bevingade vänner i skog och mark. Och liksom alltid är det en oblandad njutning att följa, lyssna och se, då denna hand öppnar portarne till naturens stora rike.

Här låter han oss nu vara med i månklara nätter och i orörlig stillhet beskåda "bror Jösses" lustiga lekar och upptåg på den lilla gläntan i skogen, eller då älgen lockas och lik orkanen kommer störtande nedför skogsåsen för att söka strid. Han ger oss en inblick i ändernas och svärfornas hvardagslif vid hafskust och ensliga skogssjöar, hur de lära sina ungar skydda sig i kampen för tillvaron och hur de själfva på tusen sätt reda sig eller gå under i denna kamp.

En af de kanske mest intressanta skildringarne här är historien om "Byggmästarna", där författaren med lefvande åskådlighet beskriver bäfverns vanor och öfverlägsna byggnadskonst. Denna bit kan äfven stå som prof på Long's förmåga att ingjuta lif och färg i de mest sakliga uppsatser, där naturforskaren öfvervägande för ordet. Någotning af det både poetiskt och stilistiskt mest fullödiga, som han hittills gifvit oss finner man slutligen här i några förtjusande skisser ur småfågelnas lif. Läs t. ex.: "*En Gyllings bo*", "*En julsång*" och de båda små historierna om "*Entitan*" och säg, om inte denne författare är lika god diktare som han är forskare. —

Hvad som ej minst bidrar till att man aldrig tröttnar på dessa, nu under flera år återkommande skildringar ur de stora skogarnes och djurens lif är, att man här aldrig möter ett torrt uppreparande. Hvarje detalj ses som en ny lifsyftning, en egendomlighet med tusen nyanser. Och man förstår, att djurens psykologi här funnit en utfolkare, som med outtröttlig kärlek studerat dess minsta skiftning, på samma gång som han äger förmågan göra den tillgänglig och intresseväckande för den utomstående. M. R.—M.

Två systrar. Schillers Lotte och Line. Af Beatrice Zade. Stockholm, Hugo Gebers förlag.

Fru Zade har förut gifvit oss skildringar af märkliga tyska kvinnor från den nyromantiska skolans fidehvarf. Den senaste af dem var "Bettina", en bok, som mottogs med ganska allmänt bifall. Hennes senaste arbete om de båda systrarne Caroline och Charlotte von Lengefeld, Schillers Lotte och Line, är kanske värd än mera erkännande, och hon har här synnerligen väl lyckats sammansmälta det rent biografiska med ett karaktärsstudium af psykologiskt och delvis äfven af litteraturhistoriskt intresse.

Det är en fängslande skildring hon ger oss af detta syskonpar, som kom att spela en så betydande roll i den store diktarens lif. Såväl genom sin uppfostran och samhällsställning som genom sina personliga egenskaper samt en rik begåfning hade de sin plats gifven i de kretsar, där det andliga lifvet pulserade starkast. Och man kan äfven säga, att de i flera afseenden äro typiska representanter för kvinnan, sådan som romantiken format henne, — om de också, tack vare sin fars sunda uppfostringsprinciper, ägde en sinnets friskhet och en naturlighet, som annars är ganska främmande för romantikens kvinnogestalter. Särskildt Line, den äldre af systrarna, var till själ och hjärta ett barn af sin tid: en

känslans martyr, rastlös och utan förfäste vare sig i verkligheten eller i sin drömvärld med dess öfersinnliga förmåelser. Och ehuru hon genom sina sällskapstalanger var skapad för ett mondänt lif, bar hon inom sig en ständig längtan efter en stilla existens tillsammans med nära varelser. Psykologiskt är hon den intressantaste af dem och äger äfven den rikaste begåfningen med en afgjord läggning åt den bland romanfikerna så älskade analyseringen af känslor och personliga egenskaper under form af filosofiska samtal med besläktade själar. Under ett senare skede af hennes lif fick esteticismen träda i skuggan för en mer målmedveten litterär verksamhet, hvarunder hon rönt ganska stort erkännande, särskildt för sin första, anonymt utkomna roman, som hade så framstående egenskaper, att både Schiller och Goethe först misstänktes vara dess författare. Hennes mest betydande arbete är emellertid "Schillers Leben", det förnämsta och mest tillförlitliga biografiska verk om diktaren, som eftervärlden äger.

Men Line var ej blott en på huvudet vägnar rik utrustad personlighet. Äfven hennes hjärta ägde stora gåfvor och var mäktigt offer, både då det gällde vänskap och kärlek — egenska-

per som logo sig det vackraste uttrycket i förhållandet till systemen och till Schiller under den period, då hans och de båda systrarnas "dubbelkärlek" till hvarandra tycktes vara nära att bli till en svärlöst konflikt för dem alla tre.

Denna "Schillers" kärlek till de båda systrarna, hvilken af författarinnan fått en mycket god belysning, är ju en ganska egendomlig känslöföreteelse, om den också delvis kan förklaras med, att de båda i så ovanligt hög grad kompletterade hvarandra, att de för honom blefvo till en enda eftersträfvansvärd fullkomlighet. Hos Line fann han en redan utvecklad och besläktad ande, i stånd att på de flesta områden följa hans egen i dess flykt, under det att Lotte jämte sina utvecklingsmöjligheter ägde en mängd andra för hans hjärta ljusande egenskaper. Lotte var äfven mer praktiskt anlagd, mer harmonisk och besinningsfull, och i all sin romantiska känslöfullhet kan hon koncentrera sig till en enda djup och mäktigt känsla, som blir bestämmande för hela hennes lif. Hon blef också Schillers hustru och trogna lifskamrat, under hvars goda inflytande det bästa hos honom själf nådde sin utveckling.

Hvad som ej minst gör denna bok om Schillers Lotte och Line intressant och värdefull är den omramning skildringen fått af märkliga händelser och personer ur samtidens politiska och litterära lif. Och om författarinnan också med en mycket kärleksfull hand tecknat de båda systrarnas historia, är det dock ej med någon okritisk beundran hon betonar de romantiska svagheterna. Hon äger ett litet leende både för det celebra "Dygdeförbundet" med dess vänskapskult och då det gäller andra vittra kretsar för "sköna andar".

Man är henne äfven tacksam för, att hon vid sin skildring af dessa båda kvinnor, hvilka på ett så egendomligt och ingripande sätt kommo att spela en viktig roll i Schillers lefnad, härvid gifvit honom själf en dominerande plats. Han kan nästan betraktas som bokens centrala figur. Och man får här en åskådlig och lefvande bild af den store diktaren såväl som människa som skald, äfven om den ej kan betraktas som någon djupgående litteraturhistorisk eller psykologisk studie.
M. R—M.

DE STUMMA LEGIONERNA. AF GURLI Hertzman-Ericson, Stockholm, Ahlén & Åkerlunds förlag. En typisk fredsbok eller krigsbok, hur man nu vill ta det. Den visar hur krigets destillerats genom en människosjäl, som sluppit genomlida dess fasor i första hand. De neutrala, som af de krigförande ländernas människor ibland tyckas ses an med ett visst förakt, ha dock den oskattbara fördelen, att de kunna få perspektiv öfver det väldiga dramat, hvilket icke skulle varit möjligt, om de lefvat under vapen. Af denna öfverblick har hos Gurli Hertzman-Ericson, födts ett oändligt medlidande, en stark känsla af det mänskliga sambandet med dem som lida. Faran är, att då man litterärt skall omsätta dessa starka och lefvande känslor, den konstnärliga formen icke räcker till. Författarinnan till De stumma legionerna har gifvit en strängt stiliserad form åt sin skildring. Man kommer att tänka på belgiern Rademakers teckningar af sina jagade, frängda landsmän. Bäst har författarinnan lyckats att konstnärligt omsätta sina intryck i den lilla skissen "Kamrater". Det står ett mildt skimmer från denna lilla historia, nästan som det man skulle vilja tänka sig strålade från madonnans gestalt i stallet i Bethlehem. Däremot kunde inledningsnovellen "En dotter af Frankrike", saklöst ha utelämnats. Den verkar teater. Visserligen ligger i det franska lynnet en smula melodram, som är oss främmande, men det får dock icke skildras för germanska läsare på detta schablonmässiga sätt. Den enhetlighet, som hvilar öfver de små skildringarna är ett sympatiskt drag och ökar bokens värde.

ETH. K.

337.

"LILIAN"

UNDERKJOL AV MESSA-
LINE. STORT FÄRG-
SORTIMENT.

Kr. 33.75

"MABEL"

MORGONROCK AV 1:MA
TJOCK FLANELL I
OLIKA FÄRGER.

Kr. 35.50

DAM-SAMMETSTOFFLOR

ENFÄRGADE MED HÖG KLACK. FINNES I OLIKA FÄRGER:
Kr. 21.75

A/B NORDISKA KOMPANIET
BASAR-AVD. STOCKHOLM

ORDER FRÅN LANDSORTEN EXP. MOT POSTFÖRSKOTT ELLER EFTERKRAV.

Solförmörkelse

blir det aldrig i köket eller vä-
ningen om fönsterna, spisein ka-
strullerna, knivarna o. gafflarna, disk-
bänken etc. putsas med Nord-
stjernans Fönsterputs,
Spiselputs, Metallputs,
Knivputs, Zinkputs o. Sil-
verputs. Skriv till A.-B. T. F.
Nordstjernen, Söderhamn,
och bliv försäljare!

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH OSTMAN-SUNDSTRAND
Inneh. af Elisabeth Ostmans Hus-
moderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR
VECKAN 1-7 DEC. 1918.

SONDAG. Frukost: Bröd; smör;
kokt omelett med stufvad kalblever
(rester från lördag) samt stekt potatis;
kaffe eller te. Middag: Vegetarisk
grönkål; kokta rulader af flundra
med räksås; enkla petits-choux
med sylt.

MÅNDAG. Frukost: Bröd; mar-
melad; stekt sill med lök och potatis;
kaffe eller te. Middag: Kött-
bullar med potatis; saftsoppa med
rågskorpor.

TISDAG. Frukost: Bröd; mar-
melad; pytt i panna (rester från
måndag); kaffe eller te. Middag:
Vegetarisk morotspuré; stufvad lake
med potatis.

ONSDAG. Frukost: Bröd; mar-
melad; stekt hvitling med potatis;
kaffe eller te. Middag: Kokt salt
fårbringa med rotmos; sagosoppa.

TORSdag. Frukost: Bröd; mar-
melad; stekt bräckkorf med potatis;
kaffe eller te. Middag: Arter med
korf eller fläsk; potatisväfflor.

FREDAG. Frukost: Bröd; mar-
melad; rotsalad; kaffe eller te. Mid-
dag (Vegetarisk): Angad hvitkål med

potatis; svensk äppelkaka med enkel
vaniljsås.

LÖRDAG. Frukost: Bröd; mar-
melad; raggmunkar; kaffe eller te.
Middag: Stekt salt sik eller kolja
med stufvade morötter; välling på
grädd och vatten.

RECEPT:

Vegetarisk grönkål (f. 6
pers.). 2 medelstora stånd grön- eller
blåkål, 3 lit. vatten, 1 msk. salt
(till förvällning), 2 lit. växtbuljong,
4 msk. mjöl (40 gr.), salt, hvitpeppar,
socker, 1/2 tsk. stött fänkål.

Beredning: Kålen, som bör
vara frusen, lägges i vatten, så att
isnen dras ur. Den repas och förväl-
les (lägges i kokande saltadt vatten och
får koka utan lock 15 min.). Kålen
lägges på sikt, spolras med kallt
vatten och får rinna af väl. Den
vrides i en duk, hackas fint, passer-
as och kokas i buljongen 1 tim.
Mjölet utröres med 1 del. vatten och
afredningen hälls i soppan som där-
efter under rörning får koka 5 min.
Den afsmakas med kryddorna och
serveras om så önskas med kålstjäl-
karna, stekta i matolja. — De tjock-
aste kålstjälkarna förvällas, klappas
in i en duk, skäras i 5 cm långa
bitar, hvilka rullas i mjöl, doppas
i uppvispadt ägg och därefter i stötta
skorpor samt stekas gulbruna i mat-
olja. De läggs i soppskålen, sop-
pan hälls i och serveras genast.

Kokta rulader af flundra
(f. 6 pers.). 5 flundror (omkr. 1 1/2
kg.), 1 msk. salt (15 gr.).
Till kokning: 5 gr. smör, 8
del. fiskbuljong.

Räksås: 2 hg./räkor, 1 kula
kräftsmör, 45 gr. mjöl, 7 del. fisk-
buljong, 1/2 del. grädd, salt, hvit-
peppar, socker.

Beredning: Flundrorna urtagas,
sköljas väl, torkas och fenorna klip-
pas bort. En djup skära skäres med
en spetsig knif längs efter ryggen på
båda sidor och filéerna skäras
försiktigt från ryggen, så att de
ej gå sönder. De läggs med skinn-
sidan mot en skärbräda och köttet
skäres från skinnet. Filéerna klappas
ut med en fuktig köttklubba, in-
gnides med saltet och få ligga på
hvarandra ett par tim.

På huvudet, benen och det hvita
skinnet kokas buljong.

Filéerna torkas ånyo med fiskhand-
duk, rullas ihop och ställas tätt in-
till hvarandra i en låg kastrull med
flat botten, smörd med smöret. (Ka-
strullen får ej vara vidare än att
ruladerna helt fylla den, annars för-
lora de sin form vid kokningen.)
Så mycket fiskbuljong spädes på, att
det står nått och jämnt öfver rula-
derna, lockat lägges på kastrullen
och ruladerna få koka 8-10 min.

Till såsen sköljas räkorna, ren-
sas och fräsas i kräftsmöret. Hvete-
mjölet utröres med 1 del. af fisk-
buljongen. Sex del. af fiskbuljongen,
hvari ruladerna kokat kokas upp, af-
redningen tillsättes och såsen får
koka 8 min. Grädden och råkstjär-
tarna tillsätts och såsen får ett upp-
kok samt afsmakas med kryddorna.

Ruladerna uppläggas på varmt fat
och såsen hälls öfver. Anrättningen
serveras med kokt potatis.

Enkla petits-choux (omkr.
16 st.). 1 1/2 del. mjölk, 1 ägg, 70 gr.
hvetemjöl, 10-12 gr. smält smör.

Till formarna: 5 gr. smör.

Beredning: Mjölken kokas upp
och får kallna. Ägget vispas 10 min.,
mjölken och mjölet tillsättes jämte
smöret. Smeten hälls i små smorda,
slåta pastelformar och petits-choux-
erna gräddas i varm ugn omkr. 25
min. Serveras med sylt eller till
kaffe och te.

Angad hvitkål (f. 6 pers.).
1 medelstort hvitkålshufvud, 1 purjo-
lök, 10 gr. smör.

Till servering: Rifven peppar-
rot, 20 gr. smör.

Beredning: De yttre gröna bla-
den bortskäras från kålhufvudet som
därefter delas i 8-10 klyfter, hop-
sätts åter, så att det ser helt ut
och ombindes med fint segelgarn,
fört doppad i hett vatten. Det ned-
sättes i en potatiskokare och ofvanpå
kålhufvudet lägges den ansade och itu-
skurna purjoöken och smöret, förde-
lad i flockar. Det ångkokas där-
efter omkring 3 tim. eller tills det
kännes mjukt. Serveras med smält
smör och pepparrot samt kokt po-
tatis.

SVAR

(Forts.)

Nr 278. Något fullt effektivt bo-
temedel mot epilepsi har läkekonsten
ännu icke funnit, men genom att om-
sorgfullt och noga följa läkares före-
skrifter kan lindring uppnås.

Nr 279. Skrif till Handarbetslä-
rarinnan fröken Elin Hansson, Norrby-
gatan 22, Sala så kan fru A. m. fl. få
köpa mönster till gardiner och andra
handarbeten i engelskt, venetianskt och
plattsömsbroderi, äfvensom upptrade
arbeten på prima hellinne, med gamla
sorters tvättakta garner.

Nr 280. I ett fall som detta kan
ni nog inga utsikter ha att erhålla nå-
got, om det ej gifves godvilligt, och
därför vore ju bäst att ni uppsökte
honom och finge ett personligt samtal,
ty skriva blir ju aldrig detsamma.
Stockholmska i Småland.

Nr 281. Det kan väl näppeligen
bli mer än ett svar på er fråga om
det är rätt att till öfverpris
köpa smör, mjöl etc. nämligen ett
rungande nej.

När jag läste er fråga, tänkte jag:
Åter ett eklatant exempel på att för
dem, som ha råd att betala öfver
maximipris, finns det mat nog, under
det den fattigare husmodern får dag-
ligen traska många tunga steg från
gård till gård för att möjligen bringa
upp något till de sinas upphälle.
Ofta förgäfv. Men i bästa fall
efter många »nej» och hårda, öfver-
modiga ord lyckas hon pressa fram
lite separerad mjölk e. d. Men smör,
mjöl och fläsk! Se det ha då landt-
borna inte att sälja till henne.
Och hvarför? Jo, just för att ni
och edra likar genom att betala
öfverpris för dessa varor upp-

ELGE-REKORD

Pat. gjutet kakelugngaller.
Sparar ca 50 proc. bränsle.

Ingen inmurning. Ställbart,
passar därför till alla kakelugn-
ar. Pris: för rund kakelugn
kr. 13:—, flat kr. 15:—. Säljas
af Hrr Järnhandlare samt direkt
pr efterkräf från

A.-B. Linköpings Gjuteri & Mek.
Verkstad.

SINGER
HEMETS SÖMSTIK

Vera- Korsetten

av extra prima Satin
i ljusblått, lilas, grått och vitt

med rostfria aluminiumfjädrar
samt 3 par strumpeband

PAUL U. BERGSTRÖMS A/B

74 Drottninggatan - Linneavd. n. b.
STOCKHOLM.

Vår julkatalog
"De bästa böckerna"
som utkommer i början av December
sändes på begäran gratis och franco
Medéns Bokhandel
Göteborg
Post- och telegrafadress "Medéns" Göteborg.

Kläd baby'n sött till julen!

i en förtjusande rar klädning som sys lätt efter vårt mön-
sterbrev "Baby". Kr. 1:10 mot postförskott.

Förlaget Practica Göteborg 7.

Nu inkomna

Skoltröjor, Kjolar och
Sportkostymer

av Halländsk Bindslöjd

såsom alla slags
Trikaartiklar

Strumpor

av vårt stora lager, i kända, goda kvaliteter och
rikhaltigt färgsortiment.

— Utan kort —

säljas till ytterst förmånliga priser.

Obs.!

Dam-Silkes-Strumpor

svarta från kr. 4.50, 6.—, 9.— per par
kulörta från kr. 5.— pr par

Militär Ekiperings Aktiebolaget

Norrmalmstorg - Stockholm

SYDSVENSKA KREDIT AKTIEBOLAGET,

Drottninggatan 4,

utfärdar resekreditiv, betalbara på de flesta europeiska och
utomeuropeiska bankplatser, ombesörjer telegrafremissor
till in- och utlandet.

Fondafdelning. Notariatsafdelning. Kassafack.

BARNÅNGENS
Skriv- och
Kopiebläck

Sedan 50 ÅR
det förnämsta

BARNÅNGENS TEKN. FABRIK
STOCKHOLM
H. M. KONUNGENS HÖVLEVERANTÖR

rektör Knut Belfrage, Regeringsgatan 111, Stockholm.

N:r 285. Om eder håg ligger åt den juridiska banan, bör ni ej låta eder afskräckas. Det finns i vårt land ännu blott ett fåtal kvinnliga jurister, men det torde nog bli flera och utsikterna för utkomst bättre än hittills.

Stockholmska i Småland.

N:r 286. Bokbinderi är ett lätt och för en kvinna mycket passande yrke. Ett par månaders lärotid är tillfylles och torde konsten kunna inhämtas hos en yrkesman i omedelbar närhet. Vill ni sedan slå eder på en konstnärligare utbildning, måste ni en tid vistas i större stad, t. ex. Stockholm, Fröken Greta Morsing, Hötorget 13 meddelar undervisning. Lämpligt är att i förening med bokbinderi ha ett mindre accidenstryckeri.

Stockholmska i Småland.

Om ni funderar på Hygienisk behandling som utkomstskälla bör ni därtill lära er hårfrisering. Lär er båda delarna var och en så kan ni ju arbeta tillsammans och få ett litet treffligt hem. Bokbinderi är också lämpligt. Lycka till! A. F.

N:r 287. Om Une amie vill uppgö den lilla flickans adress till fru T. Liljestrand, Humlegårdsgatan 20, Stockholm, hoppas hon kunna sända några lämpliga böcker.

N:r 288. Den ensamma har många svar på Iduns redaktion. Sändas mot postförskott om adress uppgifves.

N:r 289. Svafling af rummen är fullt effektivt. I landsorten kan man vända sig till någon firma som handlar med kemikalier o. d. för att få det utfördt. I Stockholm åtager sig firman W. Becker dylikt.

Stockholmska i Småland.

N:r 290. Velhagen & Klasing, Bielefeld är namnet på det tyska förlaget. Sysselsätter mig mycket med fransk litteratur, har själf utgivit något. Är villig sända er en lista på böcker etc. mot porto gen. Idun. Gumperts bokhandel i Göteborg har reda på en del böcker som jag rekommenderar. Fru M.

N:r 291. Då ni så lång tid fört haft modeaffär, vore det kanske lämpligast ni försökte få öfvertaga en sådan. Genom annons går det nog för sig. Beträffande plats, vet ni naturligen själf bäst hvad ni har lust för — för en annan som ej närmare känner hvilka förutsättningar ni äger för det ena eller andra, är det ju svårare.

Stockholmska i Småland.

N:r 292. Sömnlöshet beror ofta på dålig blodcirkulation och kalla fötter. Håll fötterna i varmt vatten i 5 minuter, och låt dem sedan få en hastig afkyllning med kallt vatten. Massera fötterna med grof handduk. Denna procedur försiggår strax innan ni lägger eder. Slep fötterna in i ylleplagg såsom schal eller dylikt när ni lägger eder i sängen. Många sova ej förrän fötterna bli genomvarma. Kanske edert arbete ej är hälsosamt. Kunde ni ej försöka få plats hos en landbrukare eller trädgårdsmästare. Arbete i frisk luft stärker nerverna och framkallar den lufva, lugna sömnen. Journalist.

N:r 293. Rabarber torkas på följande sätt. Tages den tidigt på sommaren, medan den ännu är spröd och rin, behöfver den ej skalas. Den skäres först på längden i 2-4 delar, därefter tvärs öfver i centimeterlånga bitar. Smalare stjelkar behöfva ej klyfvas. Utbreddes på torkållorna och torkas vid ganska stark värme. Allteftersom de torra plockas de ihop och tomrummen fyllas från andra ållor. Ni kan ju höra efter i någon matvaruaffär eller liknande om de taga emot rabarber till försäljning. Ni får själf beräkna hvad produkten, jämte besvär, kan värderas till.

Stockholmska i Småland.

N:r 294. Göteborg har liksom Stockholm bl. a. en kvinnoklubb. Om ni ser igenom hvad som finns under rubriken »klubbar» och »föreningar» i Göteborgs adresskalender, finner ni adresser på flera.

Stockholmska i Småland.

N:r 295. Det enda vore väl om

MAN SOVER KUNGLJÖT UNDER
Duntäckan
Svensson & Bourghardt
Enda specialfabrik i Norden
Rt. 20. Vnislöv Rt. 121.

ni kunde skaffa eder någon hemsömnad, ehuru det ej ger så synnerligen stor förtjänst. Tiderna äro ju sådana att man ej kan utan risk och stora svårigheter utföra någon slags rörelse. Att sy hälsöm på maskin, laga och stoppa linne, halsdukar o. s. v. är ganska lömande.

Stockholmska i Småland.

Lär eder bokbinderi. Det kan ju utföras i hemmet. Eller silfverpolering. Jag känner en man, som tog emot silfver från en guldsmed till putsning i hemmet. Hör efter hos en guldsmed om han behöfver hjälp till att putsa silfver. Journalist.

N:r 296. Gas fördrages knappast af växter och blommor i allmänhet. Värmeledning är ej så svårt. Palmer trivas dock ej heller där sådan finnes, men med andra växter går det bra. Genom att här och där i rummen insätta kärl med vatten kan man åstadkomma att luften ej blir allt för torr.

Stockholmska i Småland.

N:r 297. Beträffande blomningens infallande hos »Nattens drottning», sker denna mycket olika. Har sett 4 a 5-åriga exemplar i blom men

också sådana som blommat först efter 30 år och mer. Härlig i sin rika blomning är Phyllocactus Ackermannii (högröda blommor med gula ståndare); priset tages dock af Phyllocactus hybriderna (korsning af Phyllocactusarter och Cereus grandiflorus eller speciosus) med sina välluktande blommor i alla färger. Förordas följande sorter: (superbissina) Hercules Triomphe des Antheux (röda), Kaiserin v. Deutschland, John Baker (rosa), Simon Schlumberger (hvit), Rose de Clime (gul) m. fl. Bästa tiden för plantering är våren. Göteborgs Trädgårdsförening, större trädgårdar i Stockholm m. fl. tillhandahålla unga exemplar.

Stockholmska i Småland.

N:r 298. Er svägerska gör rätt, då hon motsätter sig er orimliga begäran att stanna kvar, ty det blefve endast daglig pina och tvång för de nygifta, och till ingen långvarig glädje för er själf heller. Det blef aldrig samma hemkänsla för er, sen er svägerska kom att få spiran där, ty det måste ni väl medge att hon fick styra i sitt hem, och inte ni. Kan nog kännas tungt skola lämna

PENSIONSFRÖSÄKRING

Allmänna Änke- och Pupillkassan i Sverige

meddela försäkring för pensioner dels till efterlevande änkor och barn dels ock till annan viss person oberoende af skyldskapsförhållande.

Inträde är öppet för hvarje svensk undersåte, som med afseende å hälsotillstånd provas antaglig och icke uppnått 60 års ålder. Pension kan betingas från 100 till 1,500 kronor. Insats en gång för alla kontant eller delvis genom revers eller öck årliga premier

All vinst tillfaller de försäkrade i form af årlig tillväxt af pensionen under den persons lifstid som betingar pensionen. Pensionstillväxten utgår med lägst 2 högst 5 procent för år å det betingade pensionsbeloppet. Prospekt portofritt på begäran, hvarvid denna tidning bör återopas.

STORKYRKÖBRINKEN 11, STOCKHOLM

En kraftig hjälp under dyrtiden är vår katalog för hösten och vintern 1918-1919. Stor och synnerligen elegant upptager den ca 1100 artiklar till verkligt billiga priser. Katalogen erhålles gratis mot endast portolösen. **Ahlén & Holm, Stockholm.**

AUGUST BLANCHE
OCH HANS
MALMGÅRD

— en intressant, rikt illustrerad skildring af *Thore Blanche* — återfinnes bland många andra värdefulla och intresseväckande bidrag i **IDUNS JULNUMMER 1918.**

Till salu i boklädor och tidningskontor.

Pris 1: 50.

JULNUMRET UTDELAS NÄSTA VECKA TILL IDUNS PRENUMERANTER Å UPPL. B & C.

GRAMMOPONÄGARE!

Nya **ROLF-plattor.**

(Edison Bell Winner Record.)

NU INKOMMET stort lager av Edison Bell Winner Record musikskivor. Världens bästa fabrikat. Överträffa alla andra fabrikat i klarhet och tydlighet. Insjungningen av **ROLF**: »Mitt svärmeri», »Äh, i morgon kväll», »Ur-säkt, mitt namn är Bohman», »Äh, Dolly, äh!», »OTTILIA, — Nej, Nej», samt alla **Rolfs** populära visor. Inspelade av Rolfs Winnerorkester, London: »Mitt svärmeri», »Densamma månen ser oss», »emissionsvalsen», »Nattsuddaren», »HONOLULU», »F. H. K.» med flera av ögonblickets populäraste melodier. — **Inga gamla skivor i utby!** Utmärkt dansplattor! Utmärkt rytmt! Nyheter inkomma successivt. Å förlaget nyinkomna nyheter av senaste succésmelodier ifrån Frankrike, England och Amerika.

ROLFS MUSIKFÖRLAG

Drottninggatan 63 — Stockholm.

”ROLFS HÖRNA” (Musikaliska knuten)

Drottninggatan 63.

NALLE och ABRAHAM spela kl. 2-4 de nyaste schlager som sjungas å Rolfs kabaret och dessutom kan Ni höra de nyaste grammofonskivorna med Rolfs repertoar. Riks 234 47. Allm. 145 55.

NORMAS FRUKTGELEPULVER

C:a 35 gram gelepulver giver c:a 650 gram delikat **Afelsin-, Citron-, Hallon- eller Körsbärsgele.** Finnes i alla välsorterade affärer.

AKTIEBOLAGET NORMA
KEM. TEKN. FABRIK,
STOCKHOLM I

A-B FÖRENADE PIANO & ORGELFABRIKER GÖTEBORG

Försälja A.-B. Gävle Orgel- & Pianofabriks Pianon - Orglar

PHOSPHO-ENERGON PILLER
FÖRORDAS AV LÄKARE
@ Vid allmän svaghet, nervositet, överansträngning och sömnlöshet.
SÄLJES ENDAST I APOTEK
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
Receptfria PROFESSOR A. VESTERBERG.

GRAVKULTUR STOCKHOLM
Gravkulturs tillverkar konstnärliga gravvårdar av sten, trä och smide.
Gravkulturs arkitekt* står allmänheten till tjänst med råd och upplysningar.
Gravkulturs utställning av gravvårdar och ritningar är värd ett besök.
Gravkulturs har ett flertal kyrkogårdsregleringar i olika trakter av landet under arbete.
Gravkulturs håller humana priser. Besök GRAVKULTURS utställning 44 Vasagatan, vard. kl. 12-5.

Bästa ingredienser

vid småbak förtjäna bli behandlade med bästa jäsningsmedlet. Gooda Jästmjöl är bäst och pålitligast.
Säljes överallt i burkar å 15, 25 och 50 öre.

Handelsaktiebolaget Sten Sjögren & Co

Hobby Metallputspulver.
ger en bländande glans. Alla måste prova Hobby!
Fås överallt i burkar å 30 öre.

det gamla hemmet, men det får väl alla människor göra, förr eller senare; det går snart öfver. Hur kan er bror gå in på att ni skall stanna, vet han inte hvad som står i själva vigselformuläret: »Fördenskull skall en man öfvergifva fader och moder» etc. Och far och mor är väl för mer än syskon. Och ni vänjer er snart vid ensamheten, annars finns det nog någon passande plats. Har ni läst »den ensamma» fråga 288, i samma nummer som er fråga, vore inte det något för er? Tvekar ni ännu på hvilket som är rätt, så tänk er själf i er svägerskas ställe, hur synd det vore om henne. Erfaren.

— Insänd adress och dubbelt porto till Iduns redaktion för flera svar. N:r 299. Hvarje år förekomma i tidningar annonser om att elever antagas vid länslasarett. Genom att se efter i tidningar i eder hemtrakt kan ni få sådan plats, eller hör efter personligen å lasarett.

Stockholmska i Småland. N:r 300. Vänd eder personligen till lasarett; å länslasarett antagas hvarje år visst antal elever. Öfver-sköterskan å ett dylikt kan lämna alla de upplysningar ni behöfver. Stockholmska i Småland.

— Vid Södra Sveriges sjuksköterskehem i Lund utbildas sköterskor som äro frielever. Kursen betalas af landstinget. Inträde kan vinnas med folkskolekunskafer. Kursen är tvåårig. Tillskrif fröken Reuterskiöld adr. Södra Sveriges Sjuksköterskehem, Lund och bed om öfriga upplysningar. Journalist.

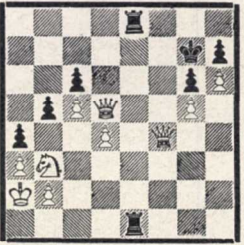
N:r 301. Helt visst finns det i Göteborg någon som undervisar i kartritning. Sök adresser i Göteborgs adresskalender. I Stockholm finnas flera, hvilka meddela privat undervisning, främst ingenjör C. Söderberg, Karlavägen 46, löjtnant Kjellström, Karlavägen 8, 3 tr., samt fröken Ingeborg Arlander, Brahegatan 62. Ja, visst kan ni söka stipendier ur Cedergrenska fonden, men i år är det försent, ity att ansökan skulle varit inlämnad före oktober månads utgång. Vänd eder med begäran om upplysningar till »Förvaltning af Telefondirektör H. T. Cedergrens uppfostringsfond», Rosenbad 2, Stockholm. Stockholmska i Småland.

N:r 302. F. n. är ovillkorligen fördelaktigast lära stenografi och maskinskrifning. Skicklig stenograf och maskinskrifverska har utsikt att få väl aflönad anställning efter genomgången kurs i hvilken större stad som helst, där åtskilliga institut och skolor finnas. De firmor hvilka handla med skrifmaskiner anordna kurser. Arendska stenografiinstituten anordnar privatkurser i stenografi mot en afgift af 25 kr., allmän kurs 15 kr. E. Anderssons bokföringsbyrå, Klara Norra Kyrkogata 22, stenografi, Melins system, för 40 timmar 25 kr., maskinskrifning 60 timmar 15 kr. Stockholms borgarskola, Birgerjarlsgatan 7 o. 9, ger kurser i bägge ämnena billigt. Omkring 200 kr. lön pr månad är ju ovanligt som nybörjare. En

IDUNS SCHACKSPALT.

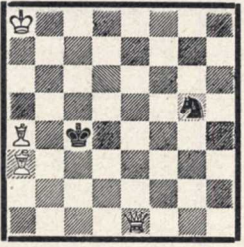
Exempel på eleganta vinstförceringar och briljerande offervändningar finnas många och vi ha i en serie nummer gifvit våra läsare tillfälle att studera sådana. Lika lärorikt torde det emellertid vara att en gång taga del af ett förfuskadt parti med en förbisedd vinst- eller remisutsikt. Som omväxling vilja vi denna gång gifva ett exempel just härpå.

Nedanstående diagram är hämtadt ur ett parti spelat i St. Petersburg-turneringen 1902. De hvita pjäsernas förare var Atkin, som eburu utan att vara något af schackfirmamentets mest strålande ljus dook är en mästar af kontinentalt mått. Han gaf i denna ställning upp partiet och förbisåg fatalt nog den lätta manövern hvarigenom han kunde ernått remis.

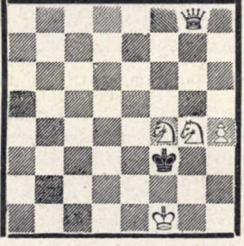
1. h5—h6† Kg7—g8
  2. Df4—f8† Te8×f8
- patt.

Problem af A. Decker.

Matt i 3 drag.

Problem af F. Drobny

Matt i 3 drag.

Lösning till problemet i föregående Iduns schackspalt.

- V. Holst.
1. Df3	Ke6
2. D×d5	o. s. v.
1. . . .	Kg6
2. Dh5†	o. s. v.
1. . . .	likgiltigt.
2. Sg3†	o. s. v.

barnsköterska har ju helt annat arbete — i privat hem anställd aflönas med omkring 30 kr. pr månad, visserligen har hon »allting fritt»,

men hennes arbete tages i anspråk dagen igenom, ofta äfven natten. Och någon »framtid» är det ju knappast, om ni ej kunde få föreståndarinnepåts för något barnhem e. d.

Stockholmska i Småland. — Barnsköterskor utbildas vid Flensburgska Vårdanstalten i Malmö och kursen är 1-årig. Ansökningshandlingar torde sändas till anstaltens öfverläkare. För antagning till elev fordras med läkarebetyg styrkt god hälsotillstånd att ha fylt 18 år och äga elementarskolebildning eller motsvarande skolbildning (betygsafskrifter) samt rekommendation af två trovärdiga personer. Afgiften 150 kronor erlägges vid antagningen. Närmare uppgifter meddelas af Husmodern. A. F.

N:r 303. Därtill fordras troligen äfven en tids studier i utlandet, England (Alsveyne College, Canonbury, London) eller Tyskland. A Fredrika Bremerförbundets byrå erhålles bästa och sakkunniga råd och upplysningar. Stockholmska i Småland.

— Vid Alnarp pr Åkarp, Skåne och Adelsnäs, Östergötland utbildas kvinnliga trädgårdsmästare. Kursen är tvåårig vid båda läroanstalterna. Journalist.

FRÅGOR

N:r 304. Jag är 32 år samt någorlunda kry. Har 8 barn i åldern 11 år—2 mån. Min man är tjänsteman å landet med 8,000 kr. lön. Bostad med 7 rum. Har en duktig jungfru men flera barnjungfrur och barnflickor som jag haft var visat sig mera till besvär än nytta.

Vill härmed fråga huru jag bäst skulle kunna ordna det med barnen för deras uppfostran. Själif känner jag det kommer till att öfverstiga mina krafter om jag ej får hjälp. Skall jag försöka med flera barnjungfrur och barnflickor, eller barnsköterskor, eller skall jag inackordera några af barnen borta? Tacksam för god råd från någon erfaren fru. Fru med 8 barn.

N:r 305. Min hustru har för vana att vid hvarje måltid fråga mig: »Är det inte godt». Nu i dessa matbristens dagar, är det kanske berättigadt med denna fråga, men mat är ej god nu för tiden och tillika enformig. När jag nu svarar att det är ej godt, då blir min fru ledsen och svarar jag ingenting likaså, och säger jag det är godt och ej åter då blir det alltid: »Jag vet inte hvad jag skall laga». Hur skall jag svara min älskvärda fru för att göra henne till viljes. Hon gör själf alla inköp men jungfrun lagar maten och hon är duktig i matlagning. Samtidigt gif mig ett råd huru jag skall kunna blifva påmind för att ej glömma kyssa min fru efter maten. Jag gör det gärna, men glömmar af det ibland. Uttråkad vid matbordet. (Forts.)

Uti SPARKOKARE

är brännstoff det förmånligaste brännstoffet, hvarför vi uppmana enhvar, som är innehafvare af en dylik apparat; att från oss rekvirera en hektoliter som prof; då därigenom erhålles det mest idealiska brännstoffet såväl i fråga om prisbillighet som bekvämhet.

Brännstoffet lämpar sig dessutom till spis, galler och insatser i kakelugnar, äfvensom till olika kaminer, såsom Mikado, Viking m. fl. samt värmeledningspannor o. dyl.

Förse Eder därför genast med prima maskinpressad brännstoff från Olaus Olssons kolimport aktiebolag. Telefoner: Namnanrop »Olaus Olssons».

STEINWAY
Ensamagentur: Steinway & Sons
Lundholms Pianomagasin
Jakobsbergsgatan 39, Stockholm

KARL H. NYMAN
Specialaffär för
DAMUTSTYRSJÄR
17 HAMNGATAN
43 DROTTNINGGATAN
STOCKHOLM

Med spänning och rörelse läser man om dessa

Kvinnor som älskat och lidit

av Teodor de Wyzewa
vilka en gång levt, vilka i lycka och i ångest genomgått dessa brokiga öden.

LARS HÖKERBERG

HUSMODERNS KRYDDSATZ
Kr. 4: 35.
INNEHÅLLER:
2 burkar malen Vitpeppar
2 " " Kryddpeppar
2 " " Kanel
1 " " Ingelära
1 " " Nejlikor

Prima kvaliteter. Garanteras rena kryddor.
Säljas endast till förbrukare mot post förskott eller förut insänd likvid
OBS. I Vanliga i handeln förekommande kryddor men betydligt billigare.
AGENTER ANTAGAS.
J. HELLING. Stockholm, Va.

LEDIGA PLATSER

Sänd aldrig originalbetyg utan endast bestyrkta avskrifter när Ni svarar på annons om ledig plats.

UNG FLICKA AF GOD FAMILJ, väl utprästad, som genomgått 8-klassigt läroverk, får plats 1 jan. på gods i Mellersta Sverige som »Nursery Governness» (lärlärinna-vårdarinna) för tvänne barn 9 och 6 år. Stadium 1 klass, 1 förberedande. Musikalisk och sportintresserad har företräde. Svar till »Nursery Governness», under adr. S. Gumaelii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

HUSHÅLLS- OCH BARNFRÖKEN erhåller genast plats hos ingenjörfamilj i Bergslagen. Sökanden skall deltaga i dagliga tillsynen af 2 barn 5 och 2 år samt i öfrigt vara husmoder behjälplig i husliga sysslor. Sykkunnig äger företräde. Jungfru finnes. Svar med betygsskrifter, fotografi och lönepretensioner sändes till signaturen »L. W.», under adr. S. Gumaelii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

EN ANSPRÅKSLÖS bättre flicka, ej för ung, med ordningssinne, kunnig i enkel matlagning och bakning, gärna musikalisk, erhåller plats i två äldre persons hushåll, för att tillsammans med husmodern fullgöra alla i hemmet förekommande göromål utom gröfre sysslor. Gärna foto. och referenser emotes. Lön efter överbensomkømsle. Svar till »Familjemedlem», Norrlandsposten, Gefle.

LÄRARINNA! En yngre, anspråkslös lärarinna med godt sätt, komp. att underv. i 5-6 ev. 7 kl. elementarkurs, 2 å 3 språk, samt kunnig i musik erh. plats i början af febr. i enkelt, stilla hem i naturskön trakt på landet. Svar med foto, rek. o. lönepr. till »Drei Mädchen», Udenäs.

BILDAD FLICKA, ordentlig och arbetsam, kunnig i matlagning och sömnad samt vilig deltaga i alla husliga göromål, erhåller omedelbart väl aflönd plats. Jungfru finnes. Svar med rekommendationer, fotografi och löneanspråk till fru Lisa Lindhölm, Burträsk.

HOS EN MINDRE FAMILJ i Västergötland, boende nära station, önskas en rask, kunnig och huslig flicka, van att sköta ett borgerligt hem. Familjen utgör 3 äldre personer. Svar med uppgift dels af förut innehåft plats, löneanspråk, rekommendationer och referenser emotes till »Godthem 17», Lerum.

BÄTTRE FLICKA, vilig att först hjälpa till med skötseln at 2½ års gosse, sedermera med väntadt litet barn och sköta dess tvätt afvensom biträda husmodern med förefallande sysslor erhåller snarast möjligt plats i officersfamilj. Jungfru finnes. Svar med foto, betyg, ålder o. löneanspråk till »Familjemedlem», Jönköping p. r.

FINNES NAGON bildad anspråkslös hushållskunnig, barnkär person som vill åtaga sig sköta hemmet hos medelålders själfvårsgörande dam (2 pers.). Svar till »Vänlig, pålitlig hjälp», Iduns exp. f. v. b.

BARNFRÖKEN enkel och anspråkslös sökes för skötsel af tre barn i ålder 2, 4 och 7 år, samt att gå frun tillhanda. Svar med löneanspråk, ålder, rek. samt foto. sändas. Box 6, Nyland.

För en anspråkslös flicka, som kan trifvas på landet nära stad finnes plats genast i två äldre persons hushåll att med hjälp till grof-sysslor ensam sköta hemmet, God lön. Svar till »Doktorinnan E.», Iduns exp. f. v. b.

Föreståndarinneplatsen

för brukshushållet vid Österby med omkring 15 ordinarie gäster är ledig för tillträde senast den 1 januari 1919. Ansökningar med fullständiga upplysningar o. referenser sändas till Brukskontoret, Österby Bruk, Danne-mora.

En epidemisjukvårdskötersketjänst inom Västmanlands län

kungöres härmed ledig att tillträdas den 1 februari 1919. Aflöningsförhållanden utgör grundlön 600 kronor med två ålderstillägg om vardera 50 kronor efter fem och tio år, bidrag till pensionering i Svenska Sjukvårdsköterskornas pensionsförening, semesterpen-gar 60 kronor samt dagaflöning 1 krona vid tjänstgöring å epidemisjuk-stugor samt 2 kronor 50 öre vid re-sor, då kost ej erhålles, hvar till kommer dyrtidshjälp för 1919 med dels 200 kronor, dels 1 krona för hvarje dag då tjänstgöring icke äger rum. Blir station förlagd till stad, utgår hyresbidrag med 150 kronor. Ansökningar torde ingifvas till ord-föranden i landstingets epidemi-nämnd, förste provinsialläkaren G. H. Fjellander, Västerås, senast den 15 december 1918.

Epide min ä m n d en.

Hushållskunnig flicka

får pl. tills. m. bättre kamrat. Famil-jemedl. Palmquist C:o, 17 Malm-skilnadsgatan.

Husmodersbefattningen

vid Länslasarettet i Skellefteå är till ansökan ledig med tillträde den 1 januari 1919 och äga kompetenta sö-kande med sjukvårdskötersketbildning att senast den 30 nästkommande no-vember inkomma med sina ansöknings-handlingar, Lön: 700 kr. med ett ål-derstillägg å 100 kr. samt 30 proc. dyrtidstillägg.

Skellefteå den 25 okt. 1918.
Lasarettetsdirektionen.

Platsen som

Kokerska och Föreståndarinna

för köksafdelningen vid Lasarettet i Vänersborg är till ansökan ledig. Sö-kanden bör vara ogift och helst ej öfver 35 år. Villkor: allt fritt samt kontant lön 600 kr. om året jemte dyrtidstillägg enl. landstingets be-slut. Tre månaders ömsesidig upp-sättning. Platsen bör tillträdas for-stast möjligt. Förfrågningar och an-sökan, hvari bör uppgifvas när plats-en tidigast kan tillträdas, åtföljd af såväl läkareintyg som frisk- och tjän-stebetyg, torde insändas till Lasa-rettet i Vänersborg inom den 15 nästa december.

Barnsköterska.

I och för skötseln af 2-årig flicka, erhåller frisk, utbildad och verkligt barnkär barnsköterska i åldern 25-35 år, förmånlig plats i svensktalande familj i Helsingfors (Finland.). Kun-skap i sömnad af barnkläder önsk-värd. Uppgift om utbildning, tidigare verksamhet, referenser samt lönean-språk sändas till Fru Holsti, Banér-gatan 51, Stockholm Ö. Dj.

Undersköterske-platsen

å kliniken vid länslasarettet i Hu-diksvall är ledig att genast tillträ-das. Minst ett års tjänstgöring å lasarett erfordras som kompetens. Lö-nevillkor: 400 kr. pr år, allt fritt. Ansökan åtföljd af betyg och ålders-bevis samt läkarebetyg insändas till Lasarettsläkaren.

Plats å kontor.

Äldre Stockholmsfirma önskar kon-torstutbildad dam, fullt kunnig i ma-skinskrifning, stenografi samt van att uppsätta tyska och engelska affärs-bref. Svar till »God framtid å kon-tor», under adress S. Gumaelii An-nonsbyrå, Stockholm f. v. b.

Ensam-jungfru

kunnig i sina göromål eller tvenne bättre flickor hvilka tillsammans vilja utträta alla göromål i ett två perso-ners hushåll den ena som husa den andra som köksa erhålla platser genast eller den 1 dec. Svar till »W. B. T.», Järntorget, Göteborg p. r.

Vid Växiö hospita

anställes senast den 1 januari 1919 en öfversköterska. Sökande skall helst vid större sjuk-vårdsanstalt hafva genomgått 2-årig kurs i allmän sjukvård. Närmare meddelar Öfverläkaren.

Sjukvårdsköterska.

Stadigvarande plats som kommunal sjukvårdsköterska i Fässbergs socken in-vid Göteborg är till ansökan ledig. Svar med uppgift å personalier, ref. och löneanspråk till Kommunalnäm-nens ordförande, adr. Mölndal.

PLATSSÖKANDE

UNG FOLKSKOLLÄRARINNA med studentexamen önskar under ferierna komma i godt hem (gärna präst- eller landtgd.) Läser m. barn, hjälper till med skrifa. el. annat, om så önskas. Tacksam för svar åf sign. Jan.—15 febr., Iduns exp. f. v. b.

LÄRARINNA önskar under ferierna 15 dec.—15 febr. plats i familj att läsa med barn och deltaga i husliga sysslor. Svar till »Hemtreffnad», Odesög.

UNG, bättre hurtig småländska, nå-got musikalisk och kunnig i enklare matlagning, bakning, konservering, önskar komma på en landtgd i norra Ostergöt. eller Södermanl. för att deltaga i förekommande göromål. Har genomgått husmodersskola och förut innehåft ett par platser. Vid lön fastes intet afseende. Svar emotes tacksamt till »Familjemedlem januari 1919», Iduns exp. f. v. b.

E2 20-ÅRIG lokföraredotter önskar plats som hjälp och sällskap till den 1 eller senare. Har genomgått folk-högskola, skolkök samt åf sykkunnig. Sv. und. adr. »Sykkunnig», Växjö p. r.

UNG, bildad landtbrukaredotter önskar plats som husmoders hjälp, där jungfru finnes. Van vid barn. Sykkunnig. Svar till »Familjemedlem T. 1919», Iduns exp. f. v. b.

UNG landtbrukaredotter, van vid husliga göromål, önskar komma i bättre fam. (helst i Norrland) som husmo-derens hjälp och familjemedlem. På lön fastes mindre afseende än godt bemötande. Svar till »Norrländska», Iduns exp. f. v. b.

TVÅ UNGA BÄTTRE FLICKOR önska att några mån. mot fritt vivre å herrgård eller större landtgd deltaga i hemmets alla sysslor. Till-gång till piano önskvärdt. Märke »Hushållskurs för 2, januari 1919», A. T. K., Gefle.

FÖRÄLDRALÖS, bättre 19 års flicka önskar plats i Göteborg omkr. den 15 jan. 1919, att under duglig husmoders ledning deltaga i alla i ett hem förekommande göromål, lön önskvärd. Sv. emotes tacksamt till »Villig och ord-ningsfull», Iduns exp. f. v. b.

LANDTBRUKAREDOTTER önskar plats den 1 dec. som hushållselev å herrgård eller i godt hem att lära fi-nare matlagning. Är van och villig deltaga i förefallande göromål. Svar till »Familjemedlem», Harplinge p. r.

UNG, ENERGISK ex. slöjdlärling önskar lämpl. anställning i skola eller hem. Svar inom 10 dagar till »1919», Järntorget, Göteborg p. r.

UNG, bättre fru, önskar plats som husföreståndarinna där husmoder saknas eller i familj som hjälp och sällskap. Svar till »Hemkär», Marie-holm p. r.

EN 17-ÅRS FLICKA af god familj önskar plats å större herrgård eller gods för att som familjemedlem hjälpa till med alla där i hemmet förek. göromål. Svar emotes med största tacksamhet till »Familjemedlem L. J.», Hvetlanda p. r.

TVÅ bohusslänska flickor från godt hem, önskar plats helst i samma fam-ily. Kunniga i sömnad och hand-arbeten samt andra förekommande göromål. Rek. finnas. Svar till »Ljus och Mörk», Gravarne. Hvar för sig.

SOM PRIVATSKÖTERSKA i familj önskar en allvarligt sinnad flicka plats. Har genomgått 1-årig sjuk-vårdskurs. Svar till »Privatvårdsköterska», Uppsala p. r.

UNG, anspråkslös läredotter önskar mot fritt vivre blifva god husmo-derens verkliga hjälp. Genomgått slöjd-, hushållskurs m. m. Svar till »För-troende», Skara p. r.

17 ÅRS FLICKA, stovväxt och kraf-tig med häg för hushållsgöromål, lust att arbeta och lära söker plats att vara duglig husmoders stöd. Anlag och förkunskaper finnas. Fordringar: Familjemedlemskap och någon lön. Svar bedes till förmyndaren Disponent E. Knusmann, adr. Malmö Metallvaru-fabriks-a.-b., Malmö.

I BÄTTRE familj önskar elementarbil-dad flicka plats såsom sällskap och hjälp inom hushållet förekommande göromål. Svar till »Gladt humör», Iduns exp.

Bättre,

ung elementarbildad landtbrukaredot-ter önskar till nyåret plats i familj att läsa med mindre barn eller som föreläserska åt gammal dam. Är äf-ven villig deltaga i husliga sysslor. Svar till »K. Familjemedlem», Iduns exp. f. v. b.

Ung, elementarbildad flicka,

som aflagt realskoleexamen och genomgått kurs i stenografi och ma-skinskrifning önskar plats på kontor, herrgård, bruk domarekansli e. d. äfven gärna såsom privatsekreterare. Innehar nära 1 års kontorspraktik. Mycket tacksam för svar till »Ener-gisk och plikttrogen», Iduns exp. f. v. b.

INACKORDERINGAR

Frisk Göteborgsfamilj

med 3 pojkar i ålder 6-10 år och husjungfru önskar från nyår under cirka 14 dagars tid verkligt förstklas-sig inackordering på landet i Bergslagen, helst på större herrgård eller bruk där tillfälle till vintersport fin-nes. Svar till »Vinterstämning», S. Gumaelii Annonsbyrå, Göteborg.

Olycksfall- och sjuk-Skadestands-Automobil-Motorcykel-Glas- o. Vattenskadeförsäkring.

Försäkrings A.-B. NORNAN, Göteborg.

55 Kungsgatan Almedahls Försäljnings-Magasin, **55 Kungsgatan**

Kontoret 21 66. **GÖTEBORG.** Butiken 11 31.

Rikhaltigt urval af **Linne-** och **Bomullsartiklar.** Levererar fullständiga **Linneuppsättningar** för Hotel, Restaurationer, Sjukhus, Badhus, Ångbåtar och Privathem samt Brudstyrlar.

Damast- och Dräddukstygger. Lakanlärf. Percaler. Bolstervar. Handdukar. Mattgångar. Mangelduk. Badkappyg. Hvita o. kulörta Bomullstygger m. m.

Broderier. Spetsar. Färdigsydda damunderkläder, Dag- och natt-skjortor, hvita o. kulörta skjortor. m. m.

EN EL. TVÅ SKOLEFLICKOR 12 å 13 år erhålla god inackordering i tjänstemannahem på landet, där, om så önskas, undervisning i elementarläro-verks lägre kurser kan erhållas. God humanskost. Ref. finnes. Svar märkt »200» till Iduns exp. f. v. b.

Doktorinnan **Wilma Erikssons Hvilohem,** beläget 15 min. skogsväg från Ar-vika. Adr. Högåsen, Arvika. Bröst-klena mottagas ej.

För nervsjuka.

Lugnt hem i vacker trakt af Småland. God vård. Moderata priser. Josefine Göransson, Ex. sjukvårdsköterska, Ryssby-

DIVERSE

Söker Ni förbindelse med Värmland ?

bör Ni annonsera uti Värmlands äldsta och enda dagliga tidning **Nya Wermlands-Tidningen, Karlstad** Grundl. 1886. - Nuv. namn sedan 1850

Skandinavisk Konstslöjd-Försäljning

77 Drottninggatan, Stockholm. Riks Tel. 302 43. Allm. Tel. 7 48.

Försäljer: **Handarbeten** jämte alla handarbetsma-terialier. **Nationaldräkter** **Träslöjdsarbeten,** skurna, målade o. trävita.

Hålfotsinlägg,

bästa medel för alla, som lida af plattfot o. ömma fötter. Högsta kvalité. Uppgif skö-nr. Stort lager af alla sorters sjukvårdsartik-lar. Katalog mot porto.

MAGASIN SPECIAL,
Afd. N. Västerlånggatan 66 - Sthlm.

PARFYM.

Viol-Liljekonvalj

i pulverform. Ersätter fullständigt flytande parfym. Obegränsad hållbar-het. Uppfriskande, stark parfymdoft. Pr paket 1 kr. endast mot insänd likvid fraktfritt.

A.B. HÄLSANS KEM. LABORATORIUM, Mästersamuelsgatan 71, 2 tr., Sthlm.

ÖMBÄRLIG

I ALLA HEM!

IDUNS KOKBOK

Ny upplaga!

S:DE UPPLAGAN PRIS KR. 7:—

För hushållen.

Morötter å 40 öre pr kg.
Rödbetor å 35 öre pr kg.
Palsternackor å 60 öre pr kg.
exp. i lädör om 200 kg. banfrött Stockholm pr efterkraft.

MÖLLERYS GÅRD
pr V. Wånga.

Hårfärgningskammen "STELLA"

Över 1/2 million i bruk. Färgar allt hår, skägg och mustacher fullt äkta och hållbart, jämnt och vackert. Finnes i olika nyanser från ljus blont till djupaste svart. Garanteras giffri och oskadlig. Brukbar i är-tal. Pris komplett kr. 5:— . Sändes direkt mot postförsökt plus porto från

Kemisk Tekniska Depoten, Malmö F.

Mångdubbelt

lönar sig en annons i

BLÅ BANDET,

organ för Sveriges Blå-bandsförening med dess över 100000 medlemmar. Stor spridning bland den skötsamma och köpstarka delen av folket i bygderna Sverige runt.

Annonser emottagas av samtliga annonsbyråer och direkt av tidn: s annonskontor i Örebro.

D:r A. KARSTEN
 Medicinskt Elektricitets-,
 Ljus- och Röntgeninstitut
 Kungsgatan 60, STOCKHOLM
 Behandling af
reumatiska åkommor

Gymnastikdirektörsexamen
 afläggas efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
 Ny kurs börjar i sept.
 Prosp. Major J. G. Thulin, LUND.

Vid
**GÖTEBORGS
 GYMNASITISKA INSTITUT**
 Grundat 1911.
 börjar ny kurs i
MASSAGE o. SJUKGYMNASITIK
 i medio av januari
 I olikhet mot föregående år
 kommer kursens andra termin,
 som eljest brukat följa under
 hösten, att taga sin början omedelbart
 efter vårterminens slut,
 varigenom kursen i sin helhet kan
 göras fullständigare och avslutas
 under medio av juli månad.
 Begränsat antal kursdeltagare,
 gedigen och fullständig utbildning.
 Framstående lärarekrafter.
 Begär illustrerat prospekt.

**Gerda von Sydows
 SÅNG- OCH MUSIKINSTITUT**
 1 David bagares gata 1
 A. T. 285 11. -- R. T. 94 33.

Blondt hår
 bibehålles och blekes med Eau de Toilette.
 Pris kr. 13:50 + porto. Franska Parfymmagasinet, Hofleverantör,
 21 Drottninggatan, Stockholm.

Ungdomlig charme
 mjuk och smidig ansiktshud, röda händer vita efter användandet av
**Majorskan Edmas
 Creme Ideal**
 Pris per burk 3:50.
 Parti: Parfymeri Barlach,
 Stockholm O.

Underlivsldande
 och dylikt undgrås bäst genom bruk af lifmoderspruta. Pris 15, 19, 23 kr., med båda rören 20, 25, 30 kr. Lämpligaste lösning är Noliberpulver 5 kr. pr ask. Lifmoderspeglar 10 kr. Äfven andra sjukvårdsartiklar. Prislista mot 12 öre porto.
CARL G. SCHRÖDER,
 Möllevångsgatan 53 b, Malmö.

Levnadstolkningar
 utarbetas af erkänt skicklig astrolog. Uppgif födelsedag och år; födelseort, namn och fullständig adress, samt bifoga 30 öre i frimärken. Åberopa denna tidning.
Astrolog Wilh. Leidner,
 Strömgatan 10, Kalmar.

FREJAMI - PASTILLERNA
 skänka lindring och bot vid hals och bröståkommor

Julgransljus
 säljes så långt lagret räcker till Kr. 2:-- pr pkt plus porto. Högst 5 pkt till hvarje kund. Rekv. genast från H. SCHOLANDER, Växjö.

Köp i tide!
 30 ol. krigsmärken kr. 1,--
 50 " " " " 3,--
 100 " " " " 20,--
 100 tyska kolonier " 20,--
 (dessa m. stiga enormt).
 Kat. gratis. Alla m. köpas.
 500 alla olika 4.00, 1000-10, 2000-35 kr.
FRIMÄRKSBORSÉN
 FRIMÄRKN KLOSTERSTRÅDE 9

På grund af alljämt ökade pappers-, redaktions-, kliché- och expeditjonskostnader ha undertecknade tidningar sett sig nödsakade att fr. o. m. den 1 december 1918 höja lösnummerpriset:

för Hvar 8 Dag, upplaga A, till 30 öre
 „ Idun, upplaga A, till 30 öre
 „ Vecko-Journalen, nationalupplagan,
 till 30 öre

Stockholm och Göteborg
 den 1 november 1918

**HVAR 8 DAG IDUN
 VECKO-JOURNALEN**

RESESKILDNINGAR

från Sverige och Norge, utgivna av Redaktör A. G. Petersson, äro nu utkomna. Pris 4 kr. plus porto pr postförskott, till utrikes orter kr. 4:50 vid förut insänd likvid. Boken är rikt illustrerad med 100-tal förträffliga landskapsbilder, däribland 17 från Bergensbanan, Europas märkligaste järnväg, samt ett 20-tal vyer från nordligaste Norge, Middnattsörens land och ryska gränsen vid Norra Ishavets kust samt Rjukan, världens största kraftverksanläggning. Förf., som besökt den Skandinaviska halvöns alla städer, har i föreliggande bokarbete jämväl givit rum för korta skildringar från de små, idylliska städerna Trosa, Skanör, Falsterbo, Sigtuna, Gränna, Oshammar och Oregrund samt flera större bruk och gruvfält i vårt land. Största uppmärksamheten ägnas åt mera avlägsna orter i framtidslandet Norrland (däribland Tornedalen), dit få hava tillfälle att resa. Ortsregistret upptager 550 namn på platser mellan Ystad och Trälleborg upp till Boris Glebb i Ryssland.
 Bank-, Fond- och Handelstidn. den 15 okt. 1917 yttrar: »Det är ett stort nöje att läsa dessa snapshots från alla möjliga delar av vår halvö. Stilen är ledig och uttrycksfull. Kvickt och underhållande skildrar förf. folkliv och natur, och man måste beundra hans förmåga att hastigt uppfatta det för en ort karaktäristiska och väsentliga. I detta fall är han lika framstående som G. H. T:s bekante »flygande», den för en del år sedan avlidne red. Rubenson.» Nämn denna tidning.
 Rekvisitioner sändas direkt till förf., adress Kristinehamn-Tidningen, Kristinehamn.

Utmärkta organ

för
 annonsering i landsorten:

- Arvika:** Arvika Tidning.
- Avesta:** Avesta Posten.
- Borlänge:** Borlänge Tidning.
- Borås:** Borås Tidning.
- Eksjö:** Eksjö-Tidningen.
- Engelholm:** Engelholms Tidning.
- Eskestuna:** Eskestuna-Kuriren.
- Falun:** Falu-Kuriren.
- Getle:** Getle-Posten.
- Halmstad:** Hallandsposten.
- Hedemora:** Södra Dalarnes Tidning.
- Hälsingborg:** Hälsingborgs Dagblad.
- Härnösand:** Härnösands-Posten.
- Höganäs:** Höganäs Tidning.
- Jönköping:** Smålands Allehanda.
- Kalmar:** Barometern.
- Karlskrona:** Karlskrona-Tidningen.
- Karlstad:** Karlstads-Tidningen.
- Katrineholm:** Katrineholms-Kuriren.
- Kristinehamn:** Ansgarii-Posten.
- Landskrona:** Landskrona-Posten.
- Linköping:** Östgöten.
- Ludvika:** Ludvika Tidning.
- Luleå:** Norrbottens-Kuriren.
- Malmö:** Skånska Aftonbladet.
- Mariestad:** Tidning för Skaraborgs län.
- Mora:** Mora Tidning.
- Norrköping:** Norrköpings Tidningar.
- Nyköping:** Södermanlands Nyheter.
- Nässjö:** Nässjö-Tidningen.
- Oskarshamn:** Oscarshamns-Posten.
- Sköfde:** Skaraborgs Läns Annonsblad.
- Sundsvall:** Sundsvalls-Posten.
- Säter:** Sätters Tidning.
- Trelleborg:** Trelleborgs Allehanda.
- Uddevalla:** Bohusläningen.
- Uppsala:** Tidningen Upsata.
- Umeå:** Västerbottens-Kuriren.
- Visby:** Gotläningen.
- Västerås:** Vestmanlands Läns Tidning.
- Växjö:** Smålands-Posten.
- Ystad:** Södra Skåne.
- Örebro:** Örebro Dagblad.
- Örnsköldsvik:** Örnsköldsviks-Posten.
- Östersund:** Jämtlands-Posten.
- Östhammar:** Östhammars Tidning.

Toilettvål prima öfverfettad, gamla sorten Kr. 2.— pr st.
Diamantvättvål Kr. 5.— pr st.
Tvättpulver i lös vikt Kr. 3.— pr kg.
Såpa, hvit, Kr. 3.50 pr kg.
Såpa, grön, gammal tillverkning Kr. 10.— pr kg.
Skurborstar prima rot, gammal tillverkning Kr. 2.— pr st.

Såp- & Tvålaffären
 Roslagsgatan 16, 18 & 20
 STOCKHOLM Allm. Tel. 58 87.

Helgonet och Narren av Agnes Günther
 är en av årets mest lästa och omtyckta böcker. 3:e upplagan utkommen. 2 delar. Hft. 6 25, klotb 8 50 pr del I bokhandeln.
LINDBLADS FÖRLAG, UPPSALA.

FLÅTOR förfärdigas af Edert afkämmda hår, för endast 6 kr. pr st.
 Förstklassigt arbete garanteras
A. Johansson, Bonäs, Mora.

JÄMTSLÖJDSLOTTERIET

FÖR KULTURELLA MÅL I ÖSTERSUND

Dragning den 17 dec. 1918.

1. vinsten å 5,000:—	2. vinsten å 2,000:—	3. vinsten å 600:—
a) Mindre gård el. villa. b) Bouppättning. c) Jordbruksmaskiner. d) Häst med släde, sel-don fallar. e) Smycken efter vinnarens önskan. f) Bordservis av äkta sil-ver.	a) Promenadpås o. pälsmössa f. dam el. herre. b) Skåp med duktyg och handdukar. c) Bouppättn., best. av äkta silv., porsl., glas, duktyg o. kopparkärl. d) Pianino och notor. e) möbler, fritt val.	a) Skinn garnityr. b) Bokskåp med böcker, fritt val. c) Järnsäng med fullständig sängutrustn. d) Skinnfåtö j. e) Verktyguppättning. f) Livsfrödenheter o. s. v.

Övriga vinster i prislagen 600 5 kr., bland vilka märkas: Bordsilver; livsfrödenheter; orgel; köksuppättning bestående av kokkärl, olika redskap, porslin, handdukar och vad till ett väl ordnat kök hörer; skinn garnityr; reseffekter; fliedrumsmöbel; duktyg och handdukar; herrguldur; grammophon och skivor; turistresa i Sverige; dammsugningsapparat; symaskiner; damguldur m. m.

Se vinstlistan, som finnes att tillgå hos kollektörerna.

Största vinstmöjligheter! Lottpris Kr. 2 10.

Lotter säljas hos Jämtslöjds exp., Östersund, samt hos kollektörerna.

De Gamlas Dags Byrå

17 Holländaregetan 17
 A. T. 224 24. f. d. Vetenskapsakademien Öppen t. v. 12—4.
 Såväl penningbidrag som gåvor till Amerikanska Lotteriet emottagas med största tacksamhet.

Tänk på de gamla!

Glöm ej de gamla, som tyngas av åren,
 Lyssna till tusendes bedjande röst!
 Vörda och värna de vitnade håren!
 Ungdom, som fröjdas åt värmande våren,
 Glöm icke levnadens härjande höst!

Tänk på de gamla, som följa dig nära,
 Trötta av vandrings, besvärlig och svår;
 Lätta och lindra den bör a de bära!
 Stödet på levnadens kväll de begära
 Hjälp dem så mycket du kan och för-mär!

Elfkullens Husmodersskola,

Jemshögsby, börjar sin vårkurs 15 jan. Undervisning i finare och enkla matlagning, bakning, konservering m. m. jämte väfnad, linne- och konstömm, knyppling m. m. Prospekt mot dubbel porto.
 Selma Gustafson, föreståndarinna.

Nobynäs Hushållsskola

Vårtermin fr. d. 15 jan.—15 Maj 1919.

Bilda de flickor mottagas å Nobynäs Herrgård, härligt läge på Smålands högländet, 7 minuters gångväg från Stjärneborgs hållplats linjen Stockholm-Malmö. Grundlig undervisning i hushåll och slöjd meddelas af skickliga, examinerade lärarinnor. Godt hem.
 Förfrågningar och anmälningar ställas till föreståndarinnan Fru E. von Kothen, Nobynäs, Frimaryd Rikstelefon.

STABIL
 erkänt förnämsta modell.
Röksstolen R. A.
 med plats för dammdukar, skoborstattaljer o. d.
Praktisk - Bekväm - Billig.
 för hem och industri.
 Begär prospekt och pris.
Trappstegar
RÖNNEÅDALENS AKTIEBOLAG,
BILLINGE. Telefon 38.

En bok med kolossal efterfrågan.
Konsten att uppträda.
 (Innehåll: Hvad en modern människa måste veta. Hur man blir en ange-näm sällskapsmänniska. Hur man med framgång uppträder i herr- och damsällskap. Huru blyghet, försagdhet o. dyl. bortarbetas. Pris kr. 2:50 mot postförskott eller frimärken från Bokkompaniet, postack 282, Stockholm I.

Husqvarna symaskiner.

Detta märke är en garanti då Ni köper en symaskin. Begär alltid Husqvarna!

Idun utgives denna vecka i A och B.